

TALLINNA ÜLIKOOL
Kasvatusteaduste Instituut

Deivi Pard

**EESTI LASTEAIAÕPETAJATE VALMISOLEK
MEEDIAKASVATUSE LÄBIVIIMISEKS LASTEAIAS**

Magistritöö

Juhendaja: MA Kristi Vinter

Tallinn

2012

ANNOTATSIOON

Tallinna Ülikool Instituut Kasvatusteaduste Instituut		Osakond Kasvatusteadused
Töö pealkiri Eesti lasteaiaõpetajate valmisolek meediakasvatuse läbiviimiseks lasteaias		
Teadusvaldkond Haridus		
Töö liik Magistritöö haridusteadustes (kasvatusteadused)	Kuu ja aasta Mai 2012	Lehekülgede arv 60
<p>Referaat</p> <p>Kuna laste kasvukeskkond on tänapäeval ümbritsetud meediast, mis pakub neile muuhulgas palju käsitlematut, siis tõstatub vajadus laste meediapädevuse arendamise – meediakasvatuse järele. Varasemate lasteaednike seas läbi viidud uurimuste põhjal peetakse meediakasvatust oluliseks osaks laste kasvatamisel. Meediakasvatust ei käsitleta lasteaiaõpetaja koolituses ega ka riiklikus õppekavas.</p> <p>Käesoleva uurimistöö eesmärgiks oli kirjeldada lasteaiaõpetajate teadlikkust meediakasvatusest ja suhtumist selle vajalikkusesse koolieelses eas ning määratleda lasteaiaõpetajate valmisolek meediakasvatusalaseks tööks.</p> <p>Uurimus viidi läbi empiirilisel meetodil, kasutades küsimustikuna internetipõhist ankeeti.</p> <p>Valimi moodustasid Eesti lasteaedade pedagoogilise personali liikmed. Valimisse kuulusid kõik Haridus- ja Teadusministeeriumi 2010. aasta andmete põhjal olemasolevad eestikeelsed ning lisaks eesti keelele muud õppekeelt kasutavad lasteaiaid (eesti/vene, keelekümblus, eesti/saksa/vene) Eestis.</p> <p>Uurimistulemustest selgus, et enamik vastanutest oli meediakasvatuse mõistega kokku puutunud. Suhtumine meediakasvatusse oli positiivne, samas eelistati pigem passiivseid meetodeid ja tegevusi. Ometi pidasid lasteaiaõpetajad sisulisi meediakasvatuse aspekte oluliseks. Nende endi passiivsus antud valdkonnas on seletatav teadmatusena ning asjaoluga, et ühtsel viisil koordineeritud juhendamine nende õpingutes (õpetajate baaskoolituses) hetkel puudub. Lasteaia rolli meediakasvatuses on tähtsustatud.</p> <p>Esimene hüpotees, et lasteaiaõpetajad ei teadvusta meediakasvatuse olemust, kuid peavad meediavaldkonnaga tegelemist korraka vajalikuks ja võõraks osaks lasteaiatöös, leidis kinnitust. Teine hüpotees, et lasteaiaõpetajad tajuvad lapsevanematel meediakasvatajatena suuremat rolli kui endil, leidis kinnitust selles osas, et lapsevanematel nähakse meediakasvatuses peamist rolli. Samas nähti pea poolte meediakasvatuse aspektide osas, et õpetajal ja lapsevanemal on võrdne roll. Lisaks leidis enamik vastajaid, et nad saavad koduga teha meediakasvatusalast koostööd kõigil väljapakutud meetoditel.</p>		
Võtmesõnad: Meediakasvatus, õpetajakoolitus, lasteaed		
Keywords: Media education, teacher training, pre-school		
Säilitamise koht: Tallinna Ülikooli Akadeemiline raamatukogu		
Töö autor: Deivi Pard	Allkiri:	
Kaitsmisele lubatud: Juhendaja: Kristi Vinter	Allkiri:	

ANNOTATION

Tallinn University Institute Institute of Educational Sciences		Department Educational Sciences
Title Media mediation in Estonian pre-schools: teachers' opinions		
Research Area: Educational Sciences		
Type of Work: Master's Thesis in Educational Sciences	Year and Month May 2012	Number of Pages 60
Summary <p>The growing environment of children is surrounded by the media, that offers them a lot of unmanageable. So a need has arisen for developing children's media literacy through media education. Previous research, conducted among kindergarten teachers, has shown that media education is important part in parenting and teaching. Media education is part of neither the training of kindergarten teachers nor the national educational curriculum of kindergarten. The aim of the research is to describe the level of knowledge about media education among kindergarten teachers and to define the willingness of kindergarten teachers to work on media education.</p> <p>The study was conducted using an empirical method in the form of online questionnaire. The sample consisted of the pedagogical staff of Estonian kindergartens including all the kindergartens in Estonia, based on data from the Estonian Ministry of Education and Research.</p> <p>Key findings:The research showed that most of the respondents knew something about media education. Attitude towards media education was positive, however passive educational methods were preferred. Still, kindergarten teachers valued principal aspects of media education. Their passivity in the field is explainable with their lack of knowledge and by the fact that there is no coordinated training of teachers in the field. The role of the kindergarten in media education has been acknowledged.</p> <p>The first hypothesis, being that the kindergarten teachers do not acknowledge the substance of media education, but still think the field of media to be necessary but unfamiliar in kindergarten work, was confirmed. The second hypothesis, being that the kindergarten teachers think that the parents have a larger role as media educator was confirmed as the parents are thought to have the largest role in media education. At the same time, in almost half of the aspects of media education, the parents and the teachers were thought to have equal roles. In addition, most of the respondents found that they can collaborate with the homes in the field of media education in all of the proposed methods.</p>		
Võtmesõnad: Meediakasvatus, õpetajakoolitus, lasteaed		
Keywords: Media education, teacher training, pre-school		
Deposited: Academical Library of Tallinn University		
Author: Deivi Pard	Signature:	
Accepted: Mentor: Kristi Vinter	Signature:	

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. MEEDIAKULTUUR KAASAEGSES ÜHISKONNAS.....	8
1.1.Põlvkondadevahelisus ja meedia	10
1.2.Laps meediakultuuris.....	11
2. MEEDIAKASVATUS MEEDIAPÄDEVUSE ARENDAJANA.....	14
2.1. Meediakasvatuse ajalugu	16
2.2. Eelkooliealiste laste meediakasvatus	18
2.2.1.Laste meediakasvatus mujal maailmas.....	19
2.2.2.Laste meediakasvatus Eestis.....	20
2.2.3.Meediakasvatus lasteaia õppekavas.....	22
3. MEEDIAKASVATUSE KÄSITLEMINE ÕPETAJATE KOOLITUSES	24
4. EESTI LASTEAIAÕPETAJATE VALMISOLEK MEEDIA VAHENDAMISEKS LASTELE.....	29
4.1. UURIMISMETOODIKA	29
4.2. TULEMUSED	32
4.2.1. Lasteaiaõpetajate tähelepanekud meedia võimalikest mõjudest	32
4.2.2. Lasteaiaõpetajate meediakasvatusalane teadlikkus	34
4.2.3. Lasteaiaõpetajate suhtumine meediakasvatusse	38
4.2.4. Lasteaiaõpetajate valmisolek meediakasvatuse alaseks tööks	43
4.2.5. Lasteaiaõpetajate arvamused kodu ja lasteaia rolli kohta meediakasvatuses	48
ARUTELU JA KOKKUVÕTE	50
ALLIKAD	55
LISAD	61
Lisa 1. Uurimistöös kasutatud küsimustik.....	61
Lisa 2. Logistilise regressiooni analüüsi tulemused õppevaldkondade võrdluses.....	76
Lisa 3. Logistilise regressiooni tulemused oluliste meediakasvatusvaldkondade osas... ..	77
Lisa 4. Logistilise regressiooni tulemused meediakasvatuse meetodite osas.....	78
Lisa 5. Logistilise regressiooni tulemused meediakasvatuse rakendamise osas.	79

SISSEJUHATUS

Lasteaiaõpetajad märkavad oma igapäevatoos mitmesuguseid võimalikke audiovisuaalse meedia mõjutusi. Nad ei tea, kas ja kuidas sellele reageerida (Vinter, Siibak & Kruuse, 2010). Viimast raskendab asjaolu, et televisiooni- ja arvutimaailmaga puutuvad lapsed eelkõige kokku kodus. Kindlasti leidub lapsevanemaid, kes oma lapsi meedia tarbimisel juhendavad, kuid kardetavasti on rohkem neid, kes seda erinevatel põhjustel (oskamatuses või teadmatuses) ei tee.

Ekraanimeedia (televisioon, internet, mobiilside) kiire areng on loonud olukorra, kus uus põlvkond kasvab oluliselt erinevas keskkonnas kui nende vanemad. Nüüdisaegses meediakeskkonnas orienteerumine on keeruline paljudele täiskasvanutele, seda enam aga lastele. Laste võime kiiresti kohaneda tänapäevaste tehnikauuendustega loob täiskasvanutele mulje, et lapsed ei vaja juhendamist ka meedia sisu osas. Lastevanematel võib olla raske taibata, miks peaks lapsega eraldi arutama meediaga seonduvat, kui nende lapsepõlves seda keegi ei teinud. Kuna meediakeskkond ei piirdu tehnika käsitlemisega ning hõlmab endas keerulist sisu, siis on täiskasvanupoolne juhendamine meedia tõlgendamisel väga oluline. See ei puuduta ainult lapsevanemaid vaid ka erinevaid institutsioone, eriti lasteaedasi. Protsessi, mis viib meediapädevuse saavutamiseni, nimetatakse meediakasvatuseks.

Meediakasvatus ei kuulu Koolieelse lasteasutuse riiklikusse õppekavasse (2008) ja puudub ka lasteaiaõpetajate baaskoolitusest (Vinter, Siibak & Kruuse, 2010). Erandiks on Tallinna Pedagoogiline Seminar, kus meediakasvatus on Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekavas (2010) valikainena.

Eestis läbi viidud uurimus näitab, et lasteaiaõpetajate hulgas tunnetatakse meediakasvatuse vajalikkust, kuid esmalt peetakse seda kodu ülesandeks ja alahinnatakse lasteaia rolli meediakasvatuses (Siibak & Vinter, 2010; Vinter, Siibak & Kruuse, 2010). Ka lapsevanematel pole selles rohkem tuge. Probleemi mitmel tasandil teadvustades, tekib võimalus meediakasvatusalaseks dialogiks lasteaia ja kodu vahel. Eelkoolialiste laste meediakasvatus võiks olla teadvustatud ja koordineeritud riiklikul tasandil. Mõnedes riikides see nii on ning loodetavasti liigub selles suunas ka Eesti.

Seega püstituvad järgmised **uurimisküsimused**:

- Millised on lasteaiaõpetajate tähelepanekud meedia võimalikest mõjudest?
- Milline on lasteaiaõpetajate senine meediakasvatusalane teadlikkus?
- Kuidas suhtuvad lasteaiaõpetajad meediakasvatusse?
- Kas ja kuidas rakendavad meediakasvatust Eesti lasteaiaõpetajad?
- Milline on lasteaiaõpetaja arvamus kodu ja lasteaia rolli kohta meediakasvatuses?

Käesoleva uurimistöö **eesmärkideks** on:

1. Kirjeldada lasteaiaõpetajate teadlikkust meediakasvatuses ning suhtumist selle vajalikkusesse koolieelses eas.
2. Määratleda lasteaiaõpetajate valmisolek meediakasvatusalaseks tööks.

Lähtuvalt varasematest Eesti lasteaiaõpetajatega läbi viidud uurimustest (Siibak & Vinter, 2010; Vinter, Siibak & Kruuse, 2010) esitatakse uurimistööle järgmised **hüpoteesid**:

-Lasteaiaõpetajad ei teadvusta meediakasvatuse olemust, kuid peavad meediavaldkonnaga tegelemist korraks vajalikuks ja võõraks osaks lasteaiatöös.

-Lasteaiaõpetajad tajuvad lapsevanematel meediakasvatajatena suuremat rolli kui endil.

Uurimistöö koosneb kolmest teoreetilisest osast, millest esimene kirjeldab ümbritseva meediakultuuri temaatikat, teine pakub selles toimimise lahenduseks meediakasvatuse ning kolmas kirjeldab meediakasvatuse osa õpetajakoolituses. Empiirilises osas antakse ülevaade saadud tulemustest viies valdkonnas, käsitledes meedia võimalike mõjude avaldumist lasteaias, lasteaiaõpetajate meediaalast teadlikkust, suhtumist ja tegevust ning valmisolekut koostööks koduga.

Antud eesmärkide täitmisel on töö **praktiliseks väljundiks** vajalik baasinformatsioon meediakasvatuse, kui koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkonna ning lasteaiaõpetajate koolituse õppekavade arendamiseks.

Uurimistöös on kasutatud 54 allikat, neist 30 eesti keeles, 13 inglise keeles, 10 soome keeles ja 1 saksa keeles.

Põhiautoriteks on W.J. Potter ja K. Vinter.

Kasutatud kirjandusele viitamisel on kasutatud APA-viitamissüsteemi.

Uurimistöö läbiviimist toetas ETF grandiprojekt 8527 "Põlvkonnad ja põlvkondade vahelised suhted kujunevas infoühiskonnas".

Täna oma juhendajat, Kristi Vinterit, eeskuju ning kaasahaarava töö eest meediakasvatuse valdkonna edasiarendamisel Eestis ning Veronika Kalmust ja Andra Siibakut konstruktiivsete nõuannete eest küsimustiku koostamisel.

Suured tänusõnad kuuluvad ka tütrele ja kõige lähedasematele, kelle mõistva suhtumisega, toetusega ja rõõmsa olekuga õpingute aeg ilusaks kujunes.

1. MEEDIAKULTUUR KAASAEGSES ÜHISKONNAS

Käesolevas peatükis võetakse vaatluse alla meediakultuuri iseloomustavad asjaolud, mis on tähenduslikud lapse ja meedia omavahelisest interaktsioonis. Selleks tuuakse kõigepealt välja mõisted, mille kaudu järkjärgult jõutakse meediakasvatuseni. Esimeses alapeatükis kirjeldatakse põlvkondadevahelisuse temaatikat meedia tõlgendamisel ja vahendamisel. Meediakultuuri peatüki teises osas kirjutatakse sellest, millega puutub laps kokku meediakultuuris.

Meid ümbritsevad erinevad teabekanalid (trükised, eeter, väljapanekud), moodustades meie ümber *meediakeskkonna*. Inimesed, kelle meediakeskkond on sarnane, moodustavad tänapäeval üsna suure grupi – trükimeedia, televisioon ja internet on igapäevased asjad. Ühiskonna moodustab rühm isikuid, keda ühendavad eriomased ja süstemaatilised normatiivsed suhted, tänu millele ühe isiku tegu pälvib teiselt tüüpilise vastuse. Samasse ühiskonda kuulumine tähendab allumist niisugustele interaktsiooni normidele (Blackburn 2002, 500). Lähtuvalt eelnevast muudab see, et me ümbritsevat (internet, tele- ja lehe uudised jpm) justkui kokkulepitult kasutame, meid liikmeteks *meediaühiskonnas*. Kõuts (2011) ütleb samuti, et oma rohke meediakasutuse tõttu saame rääkida meediaühiskonnast.

Kultuur on defineeritav kui inimese eluviis, sh nende hoiakud, väärtused, uskumused, kunstid, teadused, tajumisviisid, mõtlemisharjumused ja tegevusalad (Blackburn, 2002, 242). Arvestades, et meedia saadab meid paljudes tegudes, kui mitte enamas (väärtused, uskumused, hoiakud), siis saame rääkida ka *meediakultuurist*. Kultuurile on omane muutuda, areneda, täiustuda – sest see eksisteerib koos selle liikmete ja keskkonnaga. Kultuur mõjutab ühiskonda ja vastupidi. Samuti on meediakultuuriga. Suoranta (2003) sõnul on meediakultuuri vormid meie teha samapalju, kui nad mõjutavad meid ja meie identiteeti, maailmavaadet ja annavad meile kõneainet.

Kultuuris orienteerumiseks on oluline teadlikkus, mida meediakultuuris nimetatakse *meediakirjaoskuseks*. Kunagi oli kirjaoskusel ühene tähendus, mis seostus eelkõige tähtede tundmisega ja keele kodeerimisega trükimeediaga seonduvas. Täna on kirjaoskuse termin laienenud ning katab oskusi ja kompetentse ka näiteks informatsiooni leidmiseks ja selle töötlemiseks ning ei sõltugi alati kasutatavast vahendist või tehnikast (Jacquinot-Delaunay,

Carlsson, Tayie Tornero, 2008). Käibel on väljend *meediakirjaoskus*. Lisaks viimasele eristatakse juba digitaalset kirjaoskust, teabekirjaoskust jne. UNESCO ongi lõiminud meediakirjaoskuse informatsioonikirjaoskusega ning andnud sellele lühendi MIL (Viidanud Vesterinen, 2011).

Meediakirjaoskus tähendab arusaamist sellest, kuidas massimeedia töötab, kuidas loob tegelikkust ja tähendust, kuidas meedia on organiseeritud ja teadmist sellest, kuidas neid arusaamu targasti kasutada (Jacquinot-Delaunay jt, 2008). Potter (2011) ütleb, et kui me pole meediakirjaoskajad, siis tarbime meediatootjate poolt pakutavast häid asju koos halbade ja rõhutab teadlikkuse olulisust, sest selle põhjal loome enda nägemuse. Seda, et inimesed ei tea, kuidas meedia neid mõjutab, põhjendab Potter (samas) vähesel meediakirjaoskusega, mis juhib inimesed valearusaamale meedia vähesest mõjust neile.

Üks võimalus saada meediakirjaoskajaks on tee, mida enamus täiskasvanuid on meediakeskkonna arenedes pidanud läbima – õppimisena protsessi käigus. Suoranta (2005) sõnul on meediakultuuris pedagoogiline laeng, sest kultuur ise ongi kasvatav. Kuivõrd kultuur, iseäranis meediakultuur, on pidevalt täiustuv ja uuenev nähtus, siis nõuab see meilteki pidevat panust.

Teine võimalus on saada meediakirjaoskajaks läbi hariduse – täpsemalt *meediahariduse*. Buckingham (2003, viidanud Vesterinen 2011) defineerib meediaharidust järgmiselt: meediaharidus – meedia kohta õppimise ja õpetamise protsess; meediakirjaoskus on eelmise tulem. Kui Ugur peab meediaharidust pigem ajakirjanikuhariduseks meediaprofessionaalide koolitamisel (2004a) ja meediaõpetust kriitilise analüüsioskuse arendamiseks koolis (2004b) siis Vinter nimetab meediaharidust laiemaks üldnimetuseks meediapädevuseni viivas protsessis, mis alushariduses peaks samuti õppekavapõhist käsitlemist leidma. Mõlemad autorid peavad meediapädevuse arendamist elukestva õppe kaudu, sh eelkooliealiste puhul, *meediakasvatuseks* (Ugur 2004a, 2004b; Vinter, 2012b).

Seega, kui tänapäeval lapsed kasvavad üles teistsuguses keskkonnas ja nende suhtlemisviisid ja normid on muutunud senist ühiskonda, siis saame rääkida uut moodi kultuurist – meediakultuurist. Pädevaks toimetamiseks uuenenud kultuuris vajame uuenenud kirjaoskust – meediakirjaoskust. Teel meediakirjaoskuseeni vajavad lapsed ja noored siiski täiskasvanu abi, mida eelkooliealiste laste puhul pakub *meediakasvatus*.

1.1. Põlvkondade vahelisus ja meedia

Meedia on alati tähendanud midagi uut ning esile kutsunud kartuse selle suhtes, mida see täiskasvanutele ja lastele teeb. Praegune meediakeskkond on arenenud enneolematu kiirusega. Täiskasvanute hirm võib olla asjakohane, sest kõiges pakutavas ei pruugi orienteeruda nemadki. Enamgi veel, vahel teavad lapsed rohkem, kui nende vanemad.

Sugupõlvi võrdlevaid liigitusi on mitmeid. Olgugi, et erinevatel maadel on olnud erinev meedia-ajalugu, jaotub meediakasutus ja nende nimetused üldistatuna põlvkonniti alljärgnevalt (Tabel 1.).

Tabel 1 Põlvkondadevaheline meediakasutus (koostatud Herkmani, 2010; Jaakkola, 2010; Klaose, 2011; Potteri, 2011 poolt avaldatud võrdluste põhjal).

<u>Nimetus kasutusala järgi</u>	<u>Ajajärk sünniaasta põhjal</u>	<u>Uuema aja nimetus</u>
Raamatu ja/või raadiopõlvkond	Kuni 1960-dad.	
Raamatupõlvkond ja/või televisioonipõlvkond	Alates 1960-dad.	x-põlvkond
Meediapõlvkond või videopõlvkond	1980-1995	y-põlvkond
Internetipõlvkond	1995-2001	z-põlvkond, web 1.0 põlvkond,
Interaktiivse interneti põlvkond	2001-	Milleniaalid, Web 2.0 põlvkond, digitaalsed pärismaalased, digitaalne põlvkond, M-generatsioon jm.

Kui samasse ühiskonda kuulumine nõuab allumist ühistele suhtlemisnormidele, siis erinevus ühel ajal elavate põlvkondade põhiliste teabekanalite vahel võib olla probleem. Nad elavad ümbruses, mida mõjutavad erinevad mõtlemis- ja tegutsemistavad. Näiteks need, kes hetkel vastutavad kasvatamise eest, on eagrupp, kellele internet on *uusmeedia*, samas, kui kasvaval põlvkonnal on internet käepärast olnud juba alates varasest lapsepõlvest (Jaakkola, 2010).

Põlvkondadevahelised erinevused on alati olnud. Vaatamata nendele erinevustele on eelmisel põlvkonnal alati õnnestunud üles kasvatada järgmine. Siiski, mida vähem on põlvkondadel ühist puutepunkti ja kõlapinda, seda nõrgemaks muutub nende vaheline kasvatusalane dialoog. Samas on praeguse meediakultuuri omadused dialoogi soosivad. Herkman (2010) arvamustele toetudes võib järeldada järgmist, et tänapäeva noored on

sotsiaalselt ja poliitiliselt aktiivsemad ja initsiatiivikamad ühiskondlike ettevõtmiste suhtes. Veel ütleb Herkman (sammas), et noored orienteeruvad popkultuuris vanematest sujuvamalt ja on seetõttu ka vanematest meediakriitilisemad ning pole karta, et ühiskondlik ja poliitiline pärand katkeb, kui nüüdisaja noored täiskasvanuks saavad.

Jaakkola (2010) rõhutab põlvkondadevahelist dialoogi, tuues välja, et põlvkonnad on vastastikku erineval positsioonil ning kumbagi ei saa pidada iseseisvalt toimivaks. Ta ütleb, et täiskasvanutel ei ole probleemidele tihti samasuguseid lahendusi, nagu on noortel nende meediakogemuse põhjal, kuid noortel pole vanemate kogemusepagasit (sammas). Ühisele toimimisele aitab kaasa, kui noored on muutuste initsiaatorid ning vanemad panustavad oma seniste teadmistega. Viimast mõtet toetavad konsensuse vajalikkusele ja dialoogile rõhudes ka Neeme (2011) ja Klaos (2011). Informatsioonitehnoloogia võib sugupõlvi eraldada aga samahästi ka ühendada (Lahikainen jt, 2005).

Kokkuvõtteks võib järeldada, et mida kiiremad on muutused keskkonnas, seda suuremaks muutub põlvkondadevaheline erinevus. Põlvkondadevahelised erinevused rikastavad ühiskonda, kuid koostöömiseks on oluline dialoog.

1.2.Laps meediakultuuris

Meediakeskkond ümbritseb last juba esimesest eluaastast ning saadab tema kasvamist pidevalt. Kuigi meediavahenditeks võib pidada ka raamatuid ja pilte, kui teabe kandjaid, siis tihti assotsieerub meile meediamõistega ennekõike televiisor ja arvuti, mida võib ühisnimetajaga kutsuda ekraanimeediaks. Meediavahenditest on laste hulgas seni just viimased laialdasemat kasutust leidnud. Ka viimase aja telefonid ja mängukonsoolid võib ekraanimeedia alla liigitada. Käesolevas töös käsitletaksegi laste ja nende õpetajate suhet meediaga just *ekraanimeediat* silmas pidades. Ekraanipõhiseks meediaks loetakse eelkõige televiisorit, videomänge ja arvutit (Marshall, Gorely & Biddle, 2006).

See, kui palju lapsed on ümbritsetud televiisoritega, erineb piirkonniti ja on muutunud ajas. Näiteks 2002. aastal avaldatud andmete põhjal oli 1990-te alguses televiisor magamistoas 20 protsendil 2-7 aastastest Ameerika lastest (Kunkel:376). 2003 aastal Rideout, Vandewater, & Wartella poolt avaldatud uurimuses on magamistoas televiisorit omavate laste arv kasvanud 36 protsendini (Thorn, 2008).

Potter (2011, 5) toob meediakasutusest Ameerikas rääkides näite, et kui 21% päevast keskenduti otseselt tööle, siis 70% päevast kulutati mingis vormis meedia tarbimisele, st 39% kulus meedia tarbimisele ja samaaegselt mõnele teisele tegevusele. Nooremat generatsiooni kirjeldataksegi omadusega ühitada meedia tarbimine tihti mõne teise tegevusega (Herkman, 2010).

Kink (2008) toob välja Shuleri uurimuse (2007), mille järgi on elektrooniliste arvutimängude kasutamise iga järjest noorem. Sama uuring näitab, et enamik küsitletud vanematest uskus arvutimängudel olevat nende laste arengus positiivne roll ning et internet aitab kaasa laste õpioskuste kujundamisele. Kink (samas) rõhutab, et analoogseid tendentse saab üle kanda ka Eesti tingimustesse. Kuid videomängude tegelikust mõjust teatakse vähe (Thorn, 2008).

Olgu selleks ajaleht, raadio, televiisor, arvuti, uudis, reklaam või film, meedial lasub alati informatsiooni edastamise või kandmise roll. Uudiste puhul oleme sellega varmselt nõus, kuid alati meile see roll ei meenu. Filme ja arvutimänge ning mitmendat korda loetavat raamatut nimetame pigem meelelahutuseks. Bachmanni (2005) järgi sisaldab informatsiooni edastamine alati ka mõjutamist. Sageli täiskasvanud ei tea, kuidas kommunikatsioonimeedium neid mõjutab ning seejuures usaldatakse juba väikelaste sotsialiseerumine televisioonile ja internetile (Kõuts, 2011).

Vähem elukogenud lapsed võivad heaks pidada sellise saate sisu, mida elukogenumad inimesed väärtuslikuks ei peaks. Lapsed on eriline publik seetõttu, et neil jääb vajaka vanusega kujunevatest oskustest kognitiivsel, emotsionaalsel ja moraalsel tasandil (Potter, 2011). Kui need oskused pole välja arenenud, siis pole inimene kaitstud meedia poolt vahendatud manipulatsiooni eest (samas).

Üheks teguriks, mis takistab lastel ekraanilt nähtut mõista, peetakse nende piiratud seostada asjade järgnevust, näiteks vaatavad nad lugudes üksikuid episoode, kuid need jäävad omavahel mitteseonduvaks (Lehtipuu, 2006). Teine takistus on see, et nad ei mõista emotsioone. Näiteks võivad igapäevastest uudislugudest tingitud emotsioonid viia tundlikkuse vähenemiseni või ülereageerimiseni (Potter, 2011). Veel on oluliselt piiratud laste reklaamimõistmine, kui nad ei tee vahet reklaamil ja saatel või kui nad ei suuda veel mõista reklaamitootjate kavatsusi (Grossberg, Wartella & Whitney, 1998).

Kui arvestada, et televiisor mängib kodudes suure osa päevast, siis võib järeldada, et see saadab ka laste tegevusi ajal, mil nad otseselt televiisorit ei vaata. Andersoni ja Pempeki eksperiment (2005) tõestas, et laste mänguepisoodide arvukus vähenes, kui lastel mängis taustaks lastesaade *Jeopardis*, mida nad isegi otseselt vaatama ei jäänud ent mille põhjal sai järeldada, et nad olid sellest lihtsalt häiritud (Thorn 2008). Lapse esimestel eluaastatel on televiisor suurem mõjutaja just pigem hääle, kui pildi poolest (samas).

Lapse maailmatunnetus on täiskasvanu omast erinev, ta suhtub ümbritsevasse usaldavalt. Kuni ta sisemised kontrollimehhanismid ja suhtumine hea-halva vahekorda on veel nõrk, siis lasub täiskasvanutel suur vastutusel selle ees, millise elu ja eeskuju nad lastele pakuvad (Kuurme & Veisson, 2010). Kui ekraanimeediat kasutatakse peredes lapsehoidjana ning sellest saab lapsele arvestatav kogemusruum, siis vormib see juhusliku omandamise teel tema hoiakuid ja tõekspidamisi. Viimastest saavad alguse väärtused, mis jäävad sel juhul meedia kujundada (Potter, 2011; Vinter, 2010b). Et täiskasvanud ei piirduks massimeedia pidamisega heaks või halvaks, pakkus Harro-Loit juba 2002. aastal, et hinnangute andmise asemel tuleks suunata oma jõupingutused laste meediakirjaoskuse arendamisele.

Kokkuvõtteks, kasvavat meediatarbimist ja väärtusmaailma mõjutamist silmas pidades tähtsustub täiskasvanu, kui teadliku saatja roll ja meediakirjaoskuse arendamise vajalikkus laste elus.

2. MEEDIAKASVATUS MEEDIAPÄDEVUSE AREDAJANA

Käesolevas peatükis tuleb juttu sellest, kuidas on meediakasvatuse ni jõutud ning milline on see täna Eesti ja mujal.

Meediavaldkonna uuenduste suhtes püsivad täiskasvanute seas teatud hirmud ning võimaluste kõrval nähakse ka negatiivseid mõjutusi. Paratamatult nõuab kõik uus õppimist ja harjumist. Vajadust õppida uue meediaga ümber käia, on rõhutatud ka Euroopa Liidu Komisjon (2009). Leitakse (samas), et inimeste meediapädevust tuleb tõsta, et nad oskaksid meedia ja meediasisu erinevaid aspekte kasutada, mõista ja kriitiliselt hinnata ning erinevates kontekstides suhelda. Euroopa Liidu infoühiskonna ja meedia volinik Viviane Reding sõnastab olukorra järgmiselt: „Inimestel, kes ei oska uut meediat, nagu suhtlusvõrke või digitaaltelevisiooni kasutada, võib osutada raskeks ümbritseva maailmaga suhelda ja selles osaleda“ (samas). Seega, kui meediauuendustes nähakse probleeme, siis tuleks neid hakata lahendada ehk teisisõnu saada meediakirjaoskajaks.

Kirjanduses on kasutatud mõisteid meediaharidus ja meediaõpetus. Inglisekeelsetest allikates on mitme liigituse ühisnimetaja *media education*. Soome keeles on nii lasteaias kui koolis meedia õppimise kohta kasutatud terminit *meediakasvatus* (Korhonen, 2010; Niinistö & Ruhala, 2006; Suoranta, 2003; Vesterinen, 2008, 2011).

Meediaga ümberkäimine võib tähendada erinevatele huvigruppidele erinevaid tegevusi ja meediaga annab tegeleda väga erinevatel tasemetel. Väikelapsele võib meedial olla vaid taustamüra funktsioon, teismeline on meedia tarbija, üliõpilane võib õppida meediavahendite kasutamist oma töös jne. Seega ei saa erineval haridusastmel toimuva kohta piirduda sõnaga meediaõpetus, kuna see võib tähendada samahästi meediapiiranguid kaheaastasele kui ka meediaprofessionaalide õpetamist (Ugur, s.a.). Lauk ja Ugur (2003) on välja pakkunud tabeli, milles ingliskeelsete vastete, sisukirjelduse ja eesmärkide kaudu saab ülevaate meediahariduse mõistete süsteemist (tabel 2).

Tabel 2 Meediaõpetuses kasutatavad põhimõisted (Lauk & Ugur 2003).

MÕISTE	VASTED	SISU	EESMÄRK
Meediapädevus	Media literacy Critical viewing skills Meediakompetentsus Meediakirjaoskus Kolmas kirjaoskus	Kriitiline ja teadlik suhtumine meedia poolt pakutavasse, oskus kasutada meediat teabe levimiseks ja oma eesmärkide saavutamiseks	Teadmiste, oskuste ja hoiakute kujundamine infoühiskonnas toimetulekuks, aktiivse kodaniku kujundamine
Meediakasvatus	Media education	Elukestev õppimine meedia kasutamise kaudu, vahetu meediakogemus, õpetamine meedia abil	Meediapädevuse saavutamine
Meediaõpetus	Media education	Teadmiste andmine meedia kohta, analüüsioskuse kujundamine, meedia-vahendite kasutamine eneseväljenduseks	Meediapädevuse saavutamine ja arendamine
Meediaharidus	Professional media education, Ajakirjandusharidus	Ajakirjandusliku erihariduse andmine	Meediaprofessionaalide ettevalmistamine

Antud töös on kasutatud palju kirjalikke allikaid, mis räägivad meediapädevuse suurendamisest kooli kontekstis. Meedia võimalikke mõjusid mainivad enam viimasel ajal avaldatud lapse arengut käsitlevad kirjutised, märksa vähem kirjutatakse eelkooliealiste laste meediakirjaoskusest või selle arendamisest. Mõnedes riikides ei käsitleta lasteaeda haridusasutusena (Soome, Saksamaa). Sellest olenemata on meediakasvatuse temaatika seal laialdast käsitlust leidnud, näiteks lastekaitsega tegelevate organisatsioonide kaudu (Salokoski & Mustonen, 2007). Eestis on lasteaed haridusasutus ning õpetajad läbivad pedagoogikaalase hariduse (Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded, 2002). Lasteaedades viiakse läbi integreeritud õppetegevusi, mis peaksid seostuma lapse keskkonnaga ning igapäevaeluga (Kooleelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008).

Kui arvestada eelkooliealiste laste pidevat kokkupuudet meediakeskkonnaga ning aktiivse meediakasutuse alustamist üha nooremas eas, siis meediapädevuse arendamine on ka eelkoolieas vajalik ja võimalik. Kuna meediakasvatus on meediapädevuse elukestev õpe,

siis kasutatakse käesolevas töös just seda nimetust ning kasutatud on muuhulgas koolis antava meediakasvatuse ja meediaõpetuse nime all jagatud mõtteid, mis sobituvad eelkoolieliste laste meediapädevuse konteksti.

2.1. Meediakasvatuse ajalugu

Meediakasvatus ei ole alati olnud samatähenduslik. Nagu meedia, nii on ka meediakasvatus muutuv ja täiustuv valdkond. Käesolev peatükk kirjeldab, kuidas meediakasvatus alguse sai ning kuidas on see muutunud ajas.

Kriitika on olnud meediakasvatust saatev osa pidevalt. Siiski on sellel omad elavnemised millegi uue jõudmisel massidesse ning esimeste märgatavate mõjude ilmnemisel. Samuti on meediakasvatuses pidevalt aktuaalne keelamise-soosimise dilemma. Ka kultuuri on meediakasvatusse suhtumine erinev. Heites pilgu erinevate kultuuride meediakasvatuse omadustele, saab öelda, et meediakasvatuses valitseb kaks suunda: kas üritatakse laste tähelepanu meedialt kõrvale juhtida ja peetakse oluliseks eelkõige piiride kehtestamist või aidatakse lapsel sõnastada meediasõnumi tõlgendus ning aidatakse tal teha valikuid (Ugur, s.a). Esimesena kirjeldatud tegevus leiab kasutust näiteks Ameerikas, teine Soomes (samas). Oluline meediakasvatuse vormija on olnud ka popkultuur ning valitsevad lähenemised kasvatuses üldiselt. Nii on näiteks tänapäevase meediakasvatuse juures arvestatud laste ja noorte varasemat kokkupuudet meediaga ning õpetuses arvestatakse konstruktivistlikku lähenemist aegunud nn „puhta lehe“ käsituse asemel. Üldjoontes ongi meediakasvatuse ajalugu kulgenud vastumeelsusest soosimise suunas (Kurm 2004). Meedia käsitlemise kohta Euroopa koolikultuuris läbi aegade annab ülevaate alljärgnev tabel (Tabel 3).

Tabel 3 Meediakasvatuse ajaloo areng Euroopas. (Tabeli koostamisel on toetunud autoritele Jacquinot-Dealunay jt 2008; Kurm 2004)

Ajajärk	Tegevus	Uuenduslik meedialiik
1930-ndad-1960ndad	Meediat nähti kui (kõrg)kultuuri õõnestajat. Meediaõpetus töötas eelkõige meedia vastu.	Kino, ajakirjandus
1960-dad-1970-dad	Õpetajate tähelepanu pälvis film. Selle uudsus ärgitas õpetajaid filmi kooli tooma. Ent ka filmitootjad ise huvitusid pedagoogikast ja filmimaailma tutvustamisest, noortele. Loodi filmiklubisid, hinnati filmis nähtut esteetilisest ja keelelistest aspektidest jms. Toimus popkultuuri õpetamine, mil kaitsvast meediaõpetusest sai meediakunsti faas.	Film
1970-dad-1980-dad	Algasid arutlused kasvavast tarbimiskultuurist ja osaliselt ka reklaamikriitikast. Meediaharidusse lisandus kriitilisus.	Televisioon
1980-dad	Otsiti alternatiivi massimeediale	Video
1980-te lõpp, 1990-te algus	Fookusesse tõusis meediapädevuse mõiste. Meediaharidus keskendus meedia mõjudele- mh vägivalda, väärtuste jm suhtes. Algasid debatid ja diskussioonid avalike teenuste osas ning koolid said oma esimese kokkupuute meediaga ühiste elektrooniliste süsteemide kaudu.	Privaatkanalid
1990-dad	Saabus digitaalajastu oma kommunikatsioonisüsteemidega, sh internet. Oluliseks sai digitaalne kirjaoskus. Sellest hetkest sai kirjaoskuse kõrval oluliseks instrumentide kasutamise oskus. Viimane tekitas lõhe „valdajate“ ja „mittevaldajate“ vahel kogu uuele meediale ligipääsemiseks. Euroopa kriitiline traditsioon asendus ameerikaliku soosinguga.	Internet
Alates 2000	Digitaalne kirjaoskus ja audiovisuaalne kirjaoskus on hakanud koonduma. Uus meedia, uued suhtlustasandid soodustavad meedia ja multimeedia keele multimedialiseerumise ning tuginedes digitaliseerumisele, arendavad ka mobiilse suhtlemise tehnoloogiaid.	Mobiilne ja interaktiivne suhtlus.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et meedia on muutunud käsikäes kultuuriga. Suhtumine meediasse olemasoleva kultuuri taustal on andnud sellele oma tähenduse ja kujundanud suhtumise, mis omakorda on muutnud meediakasvatust – kord soosivamas, kord kriitilisemas suunas.

2.2. Eelkooliealiste laste meediakasvatus

Iga meediakild sisaldab informatsiooni, ja seda ka lapse jaoks. Ka korduvalt loetud lood või nähtud filmid teevad seda. Ning kuna iga informeerimine sisaldab ka mõjustamist (Bachmann 2005), siis on põhjust rääkida lastest meedia mõjutusvallas.

Täiskasvanute reaktsioon laste kokkupuutele meediaga võib olla väga erinev, alates meediatarbimise äärmuslikust piiramisest kuni selleni, et lapse meediatarbimisele ei seata mingeid piiranguid. Vesterinen (2008) kõrvutab piiramise-lubamise lähenemisviise tervishoiu valdkonnaga.

Ta nimetab piiravat (restriktiivset) meediakasvatus vaktsineerimiseks, kuid toob seejuures välja, et see eeldaks „haiguse diagnoosi“ tundmist, mille määratlemine 21.saj. ühiskonnas on raske (samas). Teise lähenemisena meediakasvatusele nimetab Vesterinen ravi ehk proaktiivset meediakasvatust, mis tähendab loovat, produktiivset ja kriitiliselt mõistvat suhet meediasse (samas). Paljud autorid rõhutavad kesktöö olulisust meedia piiramisel ja soosimisel lapse elus (Lehtipuu, 2006; Potter, 2011).

Mäkelä ja Martsola (2004) järeldasid oma uurimusest, et lapsed vaatavad palju eale mittekohaseid programme ning kannatavad nende tõttu lühema või pikema hirmutunde all (viidanud Lehtipuu, 2006). Kas peaks siis karmilt lapsele keelama kõik vägivalda sisaldavad saated ja mängud? Kindlasti mitte karmilt, sest keeld vaid süvendab huvi. Mingi aeg see huvi säilib, sest lapse mängu- ja fantaasiamaailm saab sealt ainek, kasvõi hea ja halva määratlemiseks. Samas on oluline arvestada lapse emotsioonide ja eripäraga, kui ekraanil võitlevad hea ja paha. Näiteks ei pruugi hea ja halva võistlust taluda arglik laps, kuid ka möllava rübliku silme ees ei saa toimuda pidevalt mürgel ja võitlused (samas). Piirangute tähtsusest kirjutavad ka Niiberg ja Linnas (2007), öeldes, et televisiooni kasulikkus ja kahjulikkus mõju saab korrigeerida televiisori vaatamise aja ja programmi valikuga.

Ekraanipiiranguid põhjendatakse kahjuliku mõjuga silmadele ja kehale (rasvumine, mõjud motoorikale). Sotsiaalsetes suhetes on märgatud nii positiivset kui negatiivset mõju. Ent põhjus, miks ekraanil nähtu veel kahju võib tekitada, on seoses lapse suutmatusega eristada fiktsiooni ja tegelikkust. Viimast ekraanipiiranguid aga ei arenda ning meil on põhjust rääkida ka soosivast meediakasvatusest. (Lehtipuu, 2006).

Erinevate meediakasvatuseprogrammide uurimuste põhjal tehtud kokkuvõttes toovad Salokoski & Mustonen (2007, 118) välja tõhusa meediakasvatuse tegurid: pikk, vähemalt nädalaid kestnud sekkumine; kaasatakse vanemad ja pere; meediakasvatuse sisaldub kooli igapäevases töös, kaasatud on oma õpetaja; aktiivne, arutlev strateegia on tõhusam kui piirav ja keelav; omaosalus, enda tehtut kasutatav õppimismeetod, näiteks oma meediatoodete tegemine.

Nii Lehtipuu (2006) kui ka Niinistö & Ruhala (2006) märgivad samuti, et ideaalse meediakasvatuse annab meediategevuses kaasalöömine. Mida väiksem laps, seda lihtsustatumalt tuleks seda läbi viia. Näiteks multifilmi valmimisest annab aimu lavastusmängu mängimine või meediategelaste voolimine ja nendega mängimine ehk lihtsam animatsioon. Viimane aitab lapsel mõista ekraanielu lavastuslikkust.

Et meediakasvatuse ei nõua erioskusi, on see jõukohane kõigile täiskasvanutele. Uguri (s.a) sõnul on segadus meediamõistetes nii valdav, et ka õpetajate seas leidub neid, kes arvavad, et pole meediaõpetuse jagamiseks midagi teinud, isegi kui nad on teinud kõik vajaliku ja nimetanud asju lihtsalt teiste nimedega. Teised väidavad, et on kõik vajaliku teinud, kuid ei oska selgitada metoodikat (samas). Seega võib täiskasvanu tegeleda pideva meediakasvatusega endale sellest aru andmata. Meediakasvataja mängumaad on piiratud, samuti on lood ainesega, mida käsitleda. Selle idee, millest rääkida või mida selgitada, annab tihti laps ise, olles meedia mõjuväljas – esitades küsimusi või haarates uusi käsitlusi oma mängudes. Kuna meedia on kogu aeg lähedal, on kerge sellest kinni haarata ja ära kasutada. Meediakasvatuse lähtub väikestest asjadest: rääkimisest, kuulamisest, küsimisest, küsimuse alla seadmisest, koostegemisest ja jagamisest. Ainus eeldus meediakasvatajale oma töö tegemiseks ongi lapse märkamise ning tema silme ees oleva informatsiooni ära kasutamine selleks, et ta lihtsalt ei vaataks, vaid ka näeks.

2.2.1. Laste meediakasvatuse mujal maailmas

Laste meediakasvatuse varieerub aja- ja kultuuriruumis. Seetõttu ei ole meediakasvatuse globaliseerunud nähtus – meedia kättesaadavus ja kasutamine on riigiti väga erinev. Pealegi on meediakasvatuse käsitletav kodus, lasteaias, koolist, ühiskonnas, riigis ning seda, millisel tasandil kuskil meediakasvatust antakse, on keeruline kaardistada. Näiteks pole lasteaias kõikjal haridusasutus (Ugaste & Õun, 2004). Siiski saab iga pedagoog või täiskasvanu meediakasvatust rakendada sõltuvalt oma initsiatiivist (Lehtipuu, 2006; Potter, 2011).

Riigid erinevad oma kultuuri ja meediakeskkonna poolest. Järgnevast näitest saab järeldada, et meediakasvatus areneb koos meediakeskkonnaga, ent mitte tingimata. Ameerika teletööstus seadis riiklikul ja ühiskondlikul tasandil sisse laste meediaalase kaitse 1975 aastal nn *perekonna tunni* näol. See ennnastreguleeriv ja tänapäeval levinud nähtus reglementeeris selle, et teatud ajal näidati televiisoris peresaateid ning selle programmi vahetus läheduses jäeti ära vägivaldse sisuga programmid. (Potter 2011). Brown'i jt sõnul jäävad täna Ameerika haridusasutused meediahariduse andmises maha paljudest riikidest, samas kui Ameerika on üks meediast küllastatumaid riike (viidanud Potter, 2011).

Koolis antava meediahariduse kohta leiab enam materjale. Eesrindlikumad riigid meediakasvatuse valdkonnas on Austraalia, Kanada, Sveits, Sotimaa, Rootsi, Soome, Inglismaa, Iirimaa, Norra ja Ungari (Kurm, 2004; Nevski, 2011; Potter, 2011). Potter (samas) rõhutab Austraalia edu meediakasvatuse jagamisel – seal on meediakasvatus alates 1990-test tähtsustatud lasteaiast kuni 12. klassini.

Mitmed autorid tõdevad, et meediakasvatust rakendatakse, kuid enamasti pole see institutsionaalselt toetatud. Ettevõtlike inimesi leidub kõikjal, kuid uuendused piirduvad väikeste gruppidega (klass, piirkond). Kaugeleulatuvamad ettevõtmised jäävad enamasti soovituslikeks. (Bevort, Frau-Meigs, Jacquinot-Dealunay & Souyri, 2008)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et eelkooliealiste laste meediakasvatust maailma kontekstis on keeruline kaardistada haridussüsteemide erinevuste tõttu. Siiski paistab, et riikides, kus meediakasvatusel on üldhariduse kontekstis oluline koht, rakendatakse seda enam ka eelkoolieas.

2.2.2.Laste meediakasvatus Eestis

Käesolev peatükk räägib sellest, mida on ära tehtud, et meediakasvatus jõuaks lasteni enne kooliiga. Teabekeskonna, väärtuskasvatuse ja tehnoloogia temaatika kaudu on meediaõpetus osa kooli õppekavast (Gümnaasiumi riiklik õppekava, 2011; Põhikooli riiklik õppekava, 2011), kuid Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) meediakasvatust ei ole.

Järgnev ülevaade väikeste laste meediakasvatuse edendamiseks Eesti lasteaeas on välja toodud kronoloogiliselt.

Lasteaia meediakasvatuse sisu ja õpetajakoolituse väljaarendamiseks viidi läbi analüüsigrant „Meediakasvatus Eesti alushariduse institutsioonides“ (MEVA). Projekti raames läbiviidud fookusgrupi intervjuudega saadi esmane informatsioon meediakasvatusest Eesti lasteaedades. Koguti seniseid praktikaid ning informatsiooni lasteaiaõpetajate teadlikkusest, hoiakutest ja arusaamadest. (Siibak & Vinter 2010; Vinter, Siibak & Kruuse, 2010)

Eelmainitud projektis osalenud lasteaiaõpetajad said osa pilootkoolitusest „Meediakasvatus lasteaias“ ning nende tagasisidet arvestati järgnevate koolitusprogrammide parendamisel. Meediakasvatus lülitati 2010 aastal valikainena Tallinna Pedagoogilise Seminari Koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala õppekavasse ning täiendkoolituse moodulisse.

Tallinna Pedagoogiline Seminar korraldas 2010.aastal lasteaiaõpetajatele konkursi meediateemaliste mängude kogumiseks. Seejärel ilmus kogumik „Meediamängud lasteaias“, kus konkursil osalenud mängude kõrval on põhjalikum ülevaade meediakasvatuse põhialustest ja lõimimisvõimalustest Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga. Antud kogumik valmis abimaterjaliks õpetajatele ja õpetajakoolituse üliõpilastele meediakasvatuse läbiviimiseks koolieelses lasteasutuses. (Vinter, 2010a)

Nüüdseks on toimunud mitmeid otseselt lasteaia meediakasvatuse-alaseid koolitusi. Muuhulgas on suurele auditooriumile lasteaiaõpetajatele käinud Soome kogemustest rääkimas sealne koolitaja Anu Ruhala. Lisaks teaduslikele artiklitele ja muuhulgas praktilise väljundiga dissertatsioonidele, on ilmunud erinevaid populaarteaduslikke artikleid, mis on olnud otseselt suunatud lasteaiaõpetajatele või lapsevanematele nii teema populariseerimiseks kui ka praktiliseks julgustuseks. Enamus neist on kättesaadavad *Tea ja toimet*a kodulehel, millel on lapse ja meedia teemale pühendatud eraldi rubriik *Laps/meedia* [12.04.2012]

http://www.teatoimeta.ee/Meediakasvatus_179.htm

Mitte küll kõik lastele ja lapsevanematele mõeldud internetikeskkonnad ei teeni otseselt meediakasvatuse eesmärki, ent siiski on mitmed keskkonnad sellega tihedalt seotud. Interneti turvalisust propageerivad keskkonnad on meediakasvatuse seisukohalt väga olulised. Üks sellised on näiteks *Targalt internetis* [12.04.2012]

<http://www.targaltinternetis.ee/lastele/>.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et viimaste aastate jooksul on lasteaia meediakasvatuse valdkonna arendamiseks astunud mitmeid samme. Et meediakasvatuse materjale ja sellealaste ettevõtmiste üleskutseid on saadetud lasteaedadesse, siis võib arvata, et meediakasvatuse mõiste on saanud tuttavamaks. Meediakasvatus temaatika levikut täiendavad ja toetavad ka teised, näiteks internetiturvalisusega seotud, uudised ja ettevõtmised.

2.2.3.Meediakasvatus lasteaia õppekavas

Igasuguse õpetamise juures tuleb silmas pidada laste eakohasust ja järjest enam tähtsustatakse seda, et õpetatav oleks lapse jaoks eluline, seostatav tema jaoks ümbritsevaga. Täiskasvanute tahtest olenemata, ümbritseb lapsi paratamatult meedia ning see on mõnele neist saanud igapäevasemaks keskkonnaks, kui loodus. Meediakasvatust, selle loomise kaudu, rakendas juba C.Freinet'. Ta lähtus oma pedagoogikas samadest alustest, nagu paljud reformpedagoogid – kasutada õpetuses lapse vahetut keskkonda, ning ta nägi ka seda, et meedial on oma osa lapseni jõudvast kultuurist (Kuurme, 2011).

Kasvatusteadustes on üldtuntud seisukoht, et õpetatav peab haakuma lapse jaoks käesoleva kultuuriga. Kui kultuuri osa on meedia, siis tuleks seegi otseselt siduda teiste õpetatavate teemadega (Suoranta, 2003;Vesterinen, 2011).

Suoranta on McLuhanile viidates öelnud, et koolis õpetatav ja tegelik maailm pole omavahel seoses ning see tingib õpetajate ja laste omavahelise kaugenemise (2003,158). Veel kirjutab Suoranta, et kui meediakultuuris ongi aktuaalne kooli rolli vähenemine õpetamisel ja kasvatamisel, siis seda enam peaks kool võtma osa lapse meediapädevuse arendamisest. Õpetaja peab teadvustama oma rolli kasvatusprotsessis ning ei tohiks lähtuda suhtumisest, et kool õpetagu ja kodu kasvatagu. Seetõttu peab ta loomulikuks, et meediakirjaoskus peaks olema teemaks kooli õppekavas. (samas)

Mõtet, et meediakasvatus peaks olema valdkondadeülene osa õppekavast, on jaganud enam kooli kontekstist lähtuvalt Olli Vesterinen (2011) ja Kadri Ugur (2010) ning lasteaia osas Kristi Vinter (2010a). Ugur (2010) rõhutab, et meediapädevus on ühe õppeaine kaudu raskesti arendatav, kuna hõlmab palju erinevaid teadmise struktuure. Veel arvab Ugur (samas), et kooliõpetajad ei ole veel valmis käsitlema meediaõpetust läbiva teemana. Võrdluseks aga näivad lasteaiad paremal positsioonil olevat, kuna lõimitud õpetamine on

kauem õppekavas olnud (Koolieelse...2008). Võib järeldada, et seetõttu on meediakasvatust lasteaias kergem rakendada.

Olgugi, et paindliku õppekava tõttu on igal õpetajal võimalus täna meediakasvatusega tegeleda, peaks see siiski olema enam teadvustatud valdkond ning leidma oma osa ka riiklikus õppekavas. Kadri Ugur (2010) kinnitab kooli kontekstis seda veendumusega, et kuna meediapädevus kui isiklik suutlikkus on vajalik igapäevasele, siis on põhjendatud selle osalus ja kättesaadavus üldhariduse kontekstis. Kuna lapsed on meediaühiskonna täieõiguslikud liikmed juba koolieelses eas, siis võib antud mõtte kehtivaks lugeda ka lasteaias, kui haridussüsteemi algastmel. Meediakasvatuse kättesaadavust parandaks selle esinemine riiklikus õppekavas. Viimase toetuseks võib välja tuua 2008. aastal Euroopa Liidu-sisesel rahvusvahelisel meediahariduse alasel kohtumisel väljatoodud soovitusel meediahariduse parendamiseks. Üks soovitustest oli: *Laiaulatusliku meediahariduse programmi väljatöötamine kõikidel hariduse tasemetel*. (The Paris agenda, 2008)

3. MEEDIAKASVATUSE KÄSITLEMINE ÕPETAJATE KOOLITUSES

Käesolev peatükk kirjeldab meediakasvatuse käsitlemise kitsaskohti ja võimalusi õpetajakoolituses ning annab ülevaate sellekohastest uurimustest.

Eelmises peatükis oli välja toodud rahvusvaheliste meediahariduse programmi väljatöötamise käigus nimetatud soovitusel. Õpetajakoolituse kohta leiab esiletõstmiseks järgneva soovitusel: *õpetajakoolitus ja nende teadlikkuse tõstmine huvirühmade ja sotsiaalsfääri poolt*. Soovitusel on täiendatud selgitustega, et meediaharidus tuleks integreerida õpetaja baaskoolitusel koos selle teoreetiliste ja praktiliste dimensioonidega. See peaks omakorda koosnema kooli poolt antavast ning iseõppimisest, sisaldades mõlemal juhul erinevaid aktiivõppemeetodeid. (The Paris agenda 2008).

Soomes on erinevate riikide meediaprogrammide uurimuste põhjal tehtud järeldused, mille kohaselt peaks meediakasvatus olema kohustuslik osa lasteaia- ja kooliõpetajate õpingutes ja täiendkoolituses (Salokoski & Mustonen, 2007). Õpetajakoolituse tähtsuse, kui lastele antava meediakasvatuse võtmeküsimuse, on välja toonud teisedki autorid, muuhulgas Bevort jt (2008), Potter (2011), Suoranta (2003), Ugur (2010).

Üheks põhjuseks, miks ei ole meediaharidus osa õpetajakoolitusest, peetakse üldise kokkuleppe puudumist meediahariduse omadustest – mis see on, kuidas see käib jne. Samuti on käibel müüte. (Bevort jt 2008, Potter 2011)

Puudub ühtne nägemus sellest, milline peaks olema meediakasvatuse osa õpetajakoolituses. Ent omaette küsimus on ka see, millises õpetajakoolituse vormis peaks meediakasvatus esinema – kas baaskoolituses või täiendõppes. Antud teemal on oma plussid ja miinused mõlemal võimalusel. Baaskoolituse plussiks võib tuua, et see annab õpetajatele sarnase teoreetilise baasi ning garanteerib teemavaldkonna jõudmise õpetajateni. Miinuseks on see, et meediavaldkond on pidevalt uuenev, mistõttu kord õpitu võib kiirelt aeguda. Täiendkoolituse puhul on plussiks see, et saadakse värskem informatsioon just selles osas, mis õpetajat enam huvitab. Ent ka miinus seisneb samas. Nimelt täiendavad end just need, kes on antud vallas entusiastid ja ettevõtlikud igal juhul. Õpetajad on meelsamini pidevas täiustumises kui spetsialiseerunud baaskoolituses. Kuid

see, et kõrgkool ei paku baasi mingis valdkonnas, on siiski probleem. Meetodite edasiarendamiseks on vajalik teoreetiline arusaam. Kokkuvõtvalt tuleb tähtsustada mõlemat, nii täiend- kui baaskoolitust. (Bevort jt 2008)

2007. aastal viidi Soomes läbi uurimus lasteaia- ja kooliõpetajate seas, et kaardistada meediakasvatuse koht õpetajakoolituses, õpetajaks õppijate kogemusi meediakasvatusest ja seda, kui tähtsaks peavad üliõpilased meediakasvatust laste puhul. Vastanud pidasid meediakasvatust tähtsaks osaks laste kasvatamisel ja selle kaudu ka oma ülikooli õppeprogrammis. Vastajate meelest käsitletakse meediakasvatust õpetajakoolituses veel vähe ning nad loodaksid meediakasvatuse õpingutel saada konkreetseid mudeleid ja vahendeid meediakasvatuse läbiviimiseks koolis ja lasteaias. Lisaks teadvustati õpetajate rolli meediakasvatuse informatsiooni vahendamisel kodule. Lasteaiaõpetajaks õppivad vastajad märkisid, et meediakasvatuse paremaks läbiviimiseks vajavad nad: konkreetseid juhiseid (14,8%), õppematerjale (13,5 %) ning seda, et meediakasvatus oleks osaks lasteaia riiklikus õppekavas (11,7 %). Kooliõpetajaks õppijad tähtsustasid lisaks eelnevale ka meediakasvatuse olulisust õpetajakoolituses. (Alanen, 2007,16)

Samas kirjutati 2007.aastal Soomes ka seda, et kui Soome Haridusministeerium korduvalt õpetajaid tasuta meediakoolitusele kutsus, siis ei saadud koolitusrühmasid kokku. Huvipuudust seletati võimaliku tehnikahirmuga. Leiti, et kui õpetajaid saaks motiveerida tehnika vastu huvi tundma, siis innustuksid nad ka meediakasvatuse tegevustest. (Salokoski & Mustonen, 2007). Viimasele järeldusele on jõutud ka varem. Nimelt järeldati 2005.a uurimuses, et õpetajad, kes olid ise huvitatud tehnika kasutamisest, jagasid neid oskuseid ka lastega (Kangassalo, Sommers-Piironen, Tanhua-Piironen, 2005). Seejuures rõhutati, et tehnikavahendite varustus ei oma ilma õpetaja ja tema huvita erilist tähtsust (samas).

Saksamaal läbiviidud uurimusest, mille põhjal koostati ka käesolev küsimustik, selgus, et aja jooksul on lasteaia meediakasvatuses aset leidnud vähe muutusi. Muuhulgas toodi välja, et isegi kui meediakasvatust peetakse tähtsaks, siis teiste traditsiooniliste õppevaldkondade kõrval peetakse seda siiski vähemtähtsaks. Kui õpetajate endi suhtumine meediasse pole hea, siis ei soosi nad ka laste meedia kasutamist ning meediakasvatust. Õpetajate suhtumist meediasse hinnati pigem skeptiliseks, eriti uusmeedia suhtes. Saksamaa lasteaednikud tunnevad, et neil puudub piisav ettevalmistus meediakasvatuse läbiviimiseks. Õpetajate motiveeritust ja kompetentsi peetakse hea meediakasvatuse

võtmeküsimuseks. Seejuures on oluliseks teguriks õpetaja isiklik kompetents ja enesehinnang. Antud uurimuses jõuti järeldustele, et parandada tuleb: lasteaedade tehnilist varustatust, koolituselase informatsiooni jagamist ja neist osavõttu ning koolitusprogramme. (Schneider, Scherer, Gonser & Tiele, 2010)

Soomes ja Saksamaal läbiviidud uurimuste järeldused erinevad üksteisest sellest osas, et Saksamaal peeti oluliseks lasteaedade tehnika-alast varustatust, samal ajal kui Soomes toodi välja, et ennekõike on oluline õpetaja. Siiski olid uurimustulemused sarnased selles osas, et õpetajate kompetentsi ja oma huvi peeti oluliseks mõlemas riigis.

Eestis läbi viidud fookusgrupi intervjuude põhjal järeldati, et lasteaiaõpetajad nägid kodudel meediakasvatuse osas suuremat rolli, kui endil. Meediakasvatust seostati vahendite kasutamisega teiste valdkondade õpetamisel. Näiteks toodi meediakasvatuse nime all näiteid, kuidas on laste ettevõtmisi salvestatud või jälgitud meediakanali kaudu ilmteadet. Ometi muutus õpetajate hoiak intervjuude käigus selles osas soosivamaks, et peale meediakasvatuse eesmärkide ja meetodika teemadel arutlemist leiti võimalusi lasteaiaski meediakasvatuse läbiviimiseks. Viimase kaudu täheldati uurimusest, et küsitlemine ja selle viis soodustasid meediakasvatuse teadvustamist lasteaiaõpetajate hulgas. Arenguveestlustest rääkides jõudsid õpetajad selleni, et lasteaiaõpetajad peaksid vanematele meediakasvatusalast informatsiooni vahendama, soovutama sobilikku meediasisu ning võiksid soodustada ühiste reeglite loomist. Kokkuvõtvalt järeldati uurimusest, et õpetajad tunnevad vajadust meediakasvatusalaste koolituste järele, et parandada endi meedia-alast kompetentsi ja tehnilisi oskusi. (Siibak & Vinter, 2010; Vinter, Siibak & Kruuse, 2010)

Väljatoodud uuringutes on õpetajad meediakasvatuse vajalikkuse suhtes positiivselt meelestatud kuid rõhutavad seejuures õpetajate endi meediaalase kompetentsi tähtsust. See muudab meediakasvatuse õpetajakoolituses oluliseks. Meediakasvatuse läbiviimist takistava tegurina tuuakse mitmel pool välja tehniliste oskuste puudumine.

Hirme ja eelarvamusi meediakasvatuse uudsuse kohta võib toita teadmatus, mida annaks vältida baaskoolituses antava meediakasvatuse õpetamisega. Õpetajad vajavad kontseptsiooni, juhendeid, ülesandeid ning koordineerimist. Et viimane püsiks kaasaegsena, on oluline täiendõpe.

Olenemata sellest, kas meediakasvatus saab osaks baas- või täiendkoolituse vormis, on oluline õppejõudude ja koolitajate olemasolu. Siin on taas küsimus ühtse süsteemi puudumise kohta – kelle õpetus lugeda adekvaatseks, kui ei olda isegi kokku leppinud, kas meediakasvatus on õpetus meediaga või meedia kohta? Ainult kool ei õpeta. Nii on see mitmegi aine puhul, eriti selgelt aga just meediavaldkonnas, mis ümbritseb lapsi mujal enamgi kui koolis. Mitmed väljatoodud aspektid viitavad sellele, et meediakasvatus peaks olema aktuaalne teema laiemal pinnal kui kool ent kool ei tohiks selles protsessis sammugi maha jääda.

Yates (2001), kes on võrrelnud erinevate innovaatiliste ideede levimist, on muuhulgas kirjeldanud ka Rogersi innovaatiliste ideede leviku teooriat. Viimasega seob Yates ka meediakasvatust, mida antakse kõige efektiivsemalt edasi õpetajalt õpetajale. Olenemata teadustööde ja õppekavade informatiivsusest, mõjutab õpetajat rohkem vahetu vestlus ametikaaslasega, mistõttu on väga suur tähtsus konverentsidel ja töötubadel. Uue teabe vastuvõtmisel saab määravaks eelkõige individuaalne kokkupuude inimestega, kel on samad huvid ja staatus, ning kelle kogemust saab usaldada. (samas)

Browni (1998) sõnul on meediakirjaoskuse arendamiseks vaja mitme osapoole kaasalöömist. Nendeks võivad olla õpetajad, juhid, spetsialistid, vanemad jne. Ent see eeldab kohe ka seda, et õpetajad vajavad ulatuslikku väljaõpet. Ka vanemate kaasamisel on oluline roll õpetajatel. Browni näitel on nõudnud arvestatavamad meediakirjaoskuse arendamise programmid 2 aastast kollektiivi väljaõpet, et luua arusaam alustest ja praktikast. Ta viitab ka uurimusele, mille kohaselt enamik põhikooliõpetajaid pidas meediaõpetust küll oluliseks, kuid 40 protsenti vastanutest seda õppekava mahukuse ja ajanappuse tõttu siiski ei teinud. Lisaks märgib Brown, et neist vähestest õpetajatest, kes ongi saanud juhiseid meediaõpetuse läbiviimiseks ja tunnevad end pädevana, tegeleb meediaõpetusega siiski vaid kolmandik. Peale väljaõppe vajavad õpetajad pidevat tuge. Hobbsi 1998. aastal läbiviidud uurimuses selgus, et 40% koolituse saanud õpetajatest ei teinud peale koolitust mitte midagi meediakasvatuse teemavaldkonnas, 25% tegid midagi üsna hästi, 10% tegid midagi suurepäraselt edasiviivat, ülejäänud 25% tegid midagi, millel oli hoopis vastupidine mõju. Lisaks leidis Hobbs, et kõige efektiivsemat meediakasvatust viisid läbi koolid, kus õpetajad, lapsevanemad ja lapsed suhtusid sarnaselt enamustesse meediakultuuri nähtustesse. (Viidanud Potter 2011, 367).

Kokkuvõtteks võib öelda, et ühtset rahvusvahelist lähenemist meediakasvatusele on õpetajakoolituses raske, kui mitte võimatu, rakendada. Meediakasvatuse olemasolu ja omadused õpetajakoolituses olenevad sellest, milline on konkreetse maa haridusstrateegia ja riiklik õppekava erinevatel haridusastmetel. Samuti tuleb meediavaldkonna õpetamisel arvestada selle muutumist ajas ning omadust mõjutada inimest koolist eraldiseisvana. Ometi saab erinevate riikide kogemuste ja uurimuste varal teha järeldusi, mida saab arvestada õpetajakoolituse väljatöötamisel.

4. EESTI LASTEAIAÕPETAJATE VALMISOLEK MEEDIA VAHENDAMISEKS LASTELE

4.1. UURIMISMETOODIKA

Valimi moodustamine ja kirjeldus

Uuritavateks olid Eesti lasteaegade pedagoogilise personali liikmed. Valimisse kuulusid kõik Haridus- ja Teadusministeeriumi 2010 aasta andmete põhjal olemasolevad eestikeelsed ning lisaks eesti keelele muud õppekeelt kasutavad lasteaiad (eesti/vene, keelekümblus, eesti/saksa/vene) Eestis.

Küsimustikele laekus 325 vastust, 211 lasteaiast. Kõik vastajad olid naised. Vastanute vahemik maakonniti varieerus 28%-st 83%-ni. Kõikidest ankeedi saanud lasteaedadest, saabus vastus 36%-st. Vastajate jaotumist ametikohtade järgi ja vastanuid iseloomustav informatsioon on esitatud tabelis 4.

Tabel 4 Vastanute kirjeldus. Keskmised (vahemik), absoluutväärtused (N) või proportsioon (%).

Vanus	45 (21-67)
Tööstaaž aastates	19 (1-47)
Aastaid kooli lõpetamisest	18 (1-47)
Haridustase	
Keskharidus	3 %
Kesk-eriharidus	30 %
Kõrgharidus	67 %
Vastajate ametikohtade jaotuvus (N)	
Lasteaia direktor	34
Muusika- või liikumisõpetaja. (Sh 2 samaaegselt ka direktor või õpetaja abi)	29
Õpetaja (sh 17 samaaegselt muul ametikohal)	249
Õpetaja-abi	1
Õppealajuhataja	12
Lapsi rühmas	19 (4-26)

Vastajate keskmine vanus oli 45 aastat. Rohkem kui kolmandik vastanutest olid üle 50-aastased. Kaks kolmandikku vastanutest olid kõrgharidusega, tööstaaž jäi vahemikku 1-47 aastat (keskmine 19 aastat). Valdavalt vastasid lasteaiaõpetajad aga küsimustele vastas ka 34 direktorit ja 12 õppealajuhatajat, 29 vastajat oli muusika- või liikumisõpetajad, 1 õpetaja abi. Laste arv rühmas varieerus vahemikus 4-26 last (keskmine 19 last rühmas).

Metoodika valik ja kirjeldus

Küsimustiku koostamiseks võeti osaliselt aluseks 2010 aastal Saksamaal, Hannoveri Ajakirjanduse ja Kommunikatsiooni Instituudi poolt läbiviidud uurimuse "Meediapedagoogiline kompetents lapsekingades" küsimustik ning Eestis 2010 aastal läbiviidud kvalitatiivse uurimuse „Meediakasvatus Eesti alushariduse institutsioonides“ (MEVA) küsimustik ja tulemused (Vinter, 2009). Kuna kvalitatiivsel meetodil oli Eestis varem antud teemat lasteaiaõpetajate hulgas uuritud (Siibak & Vinter, 2010; Vinter, Siibak & Kruuse, 2010), siis käesolevas uurimistöös sooviti uuritavat kontingenti laiendada ja saada laiapõhjalisemaid andmeid kui kvalitatiivne uurimus võimaldas.

Käesolevas uurimistöös kasutatud ankeetküsitluses oli läbivaks küsitlusmeetodiks nõustumine etteantud väidetega hinnanguskaalades. Lisaks oli võimalik vastuseid täiendada, vastates avatud küsimustele. Uurimistöös kasutatud küsimustik on toodud lisas (Lisa 1).

Uurimisprotseduuri kirjeldus

Uurimine viidi läbi 2011. aasta detsembris ja 2012 aasta jaanuaris. Elektrooniline küsimustik, mida sai täita e-formulari programmis, saadeti e-maili teel 579 lasteaia esindusaadressile, mis saadi Haridus- ja Teadusministeeriumilt. Igas lasteaias paluti vastata kahel pedagoogilise personali liikmel. Parima juhuslikkuse tagamiseks eelkõige läbilõike saamiseks paluti vastata neil töötajatel, kellel on järgmisena sünnipäev.

Andmeanalüüsimeetodite kirjeldus

Tulemuste kirjeldamiseks selekteeriti ja koondati uurimisteemad viide kategooriasse. Tulemuste analüüsimiseks kasutati Exceli tabelarvutussüsteemi, k.a. Pivot`tabeleid.

Andmete statistiline analüüs tehti statistikapaketi Stata 11 (Stata Corporation, College Station, TX, USA) abil. Vanuse, tööstaaži ja seniste meediakasvatuse allikate sõltumatut mõju õpetajate arusaamadele meediakasvatuse rollist ja erinevate meediakasvatusvaldkondade olulisusest ning vanuse, tööstaaži, varasemate meediakasvatusallikate ja suhtumise mõju erinevate meediakasvatusmeetodite rakendamisele, hinnati logistilise regressiooni mudelite abil. Sõltuvateks parameetriteks olid mudelites vastused küsimustele, mis puudutasid erinevate valdkondade oluliseks pidamist lasteaia õppe-kasvatustöös, erinevate meediakasvatusvaldkondade tähtsustamist ning erinevate meetodite rakendamist igapäevases töös. Algselt viiesel Likerti skaalal vastatud küsimuste vastused jagati kahte erinevasse gruppi sõltuvalt küsimusest. Küsimuse „Kui oluliseks peate järgmiseid valdkondi lasteaia õppe-kasvatustöös?“ vastused jagati kaheks nii, et ülejäänuid võrreldi nendega, kes pidasid valdkondi „väga tähtsaks“. Vastajad küsimustele „Millised järgnevatest on Teie arvates lasteaia olulised ülesanded ja millised mitte?“ ja „Palun märkige, kui oluliseks peate meediakasvatuses järgmiste meetodite kasutamist“ jagati kahte gruppi nii, et ühe grupi moodustasid need, kes vastasid, et peavad ülesannet või meetodit kas „tähtsaks“ või „väga tähtsaks“, ülejäänud vastajad moodustasid võrdlusgrupi. Õpetajate endi poolt rakendatud meetodite alusel jaotati uuritavad kaheks nii,

et ühe grupi moodustasid need, kes olid meetodit kasutanud mõnikord kuni väga tihti ja teise need, kes ei olnud antud meetodit kasutanud või olid teinud seda harva.

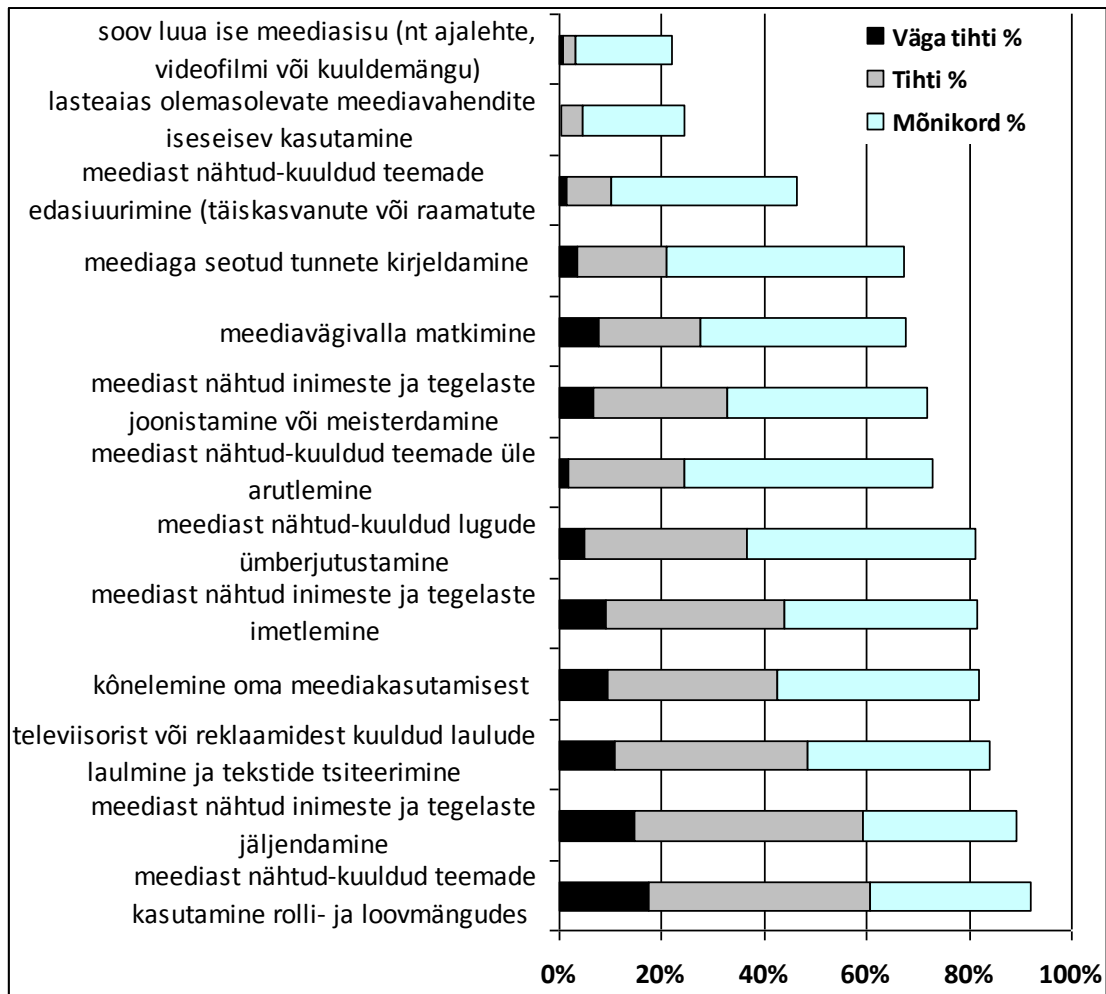
Uuritavad grupeeriti vanuse järgi kolme rühma: alla 35-aastased, uuritavad vanuses 35-50 ja üle viiekümneaastased vastajad. Hinnati nooremate ja vanemate erinevust keskmisest vanusegrupist. Tööstaaži alusel jagati uuritavad samuti kolme rühma: tööstaziga kuni 5 aastat, staažiga 6-25 aastat ning suurema kui 25-aastase tööstaažiga õpetajad. Võrdlusgrupiks valiti uuritavad tööstaažiga 6-25 aastat. Lisaks sellele kaasati lõplikku mudelisse ka varasem osalus meediaalastel kursustel, varasem lugemine meediakasvatuse kohta ning mujalt saadud meediaalased teadmised. Mudelisse prooviti ka haridustaset ja seda, kas uuritaval endal on lapsi. Kuna need parameetrid ei osutunud mudelites statistiliselt oluliseks, neid lõplikesse mudelitesse ei kaasatud.

4.2. TULEMUSED

4.2.1. Lasteaiaõpetajate tähelepanekud meedia võimalikest mõjudest

Lapsed veedavad lasteaias palju aega, mistõttu on sealsetel täiskasvanutel võimalus märgata laste jaoks aktuaalset nii mängude kui vestluste kaudu. Olgugi, et ankeedis polnud otseselt küsitud, kas vastajad meedia mõjusid märkavad või mitte, tuli siiski välja, et enamasti täheldati meedia tõenäolisi mõjusid laste käitumisel rühmas.

Sellest, milliseid tõenäolisi meedia mõjutusi on täiskasvanud rühmategevustes märganud, annab ülevaate joonis 1.

Joonis 1 Lasteaiaõpetajate tähelepanekud laste meediakogemuse väljenduste kohta (N=325)

Neid vastajaid, kes üldse ei märganud meedia tarbimisest ajendatud käitumist, oli enamus küsimustes alla kümne protsendi. Nimetatud enamusest eristusid kolm teemaderingi, mida oli täheldatud vähem. Õpetajad tõid harvem välja seda, et lapsed sooviksid ise meediavahendeid kasutada, meediat luua või meediat kuuldud-nähtud teemasid edasi arutada. Võrreldes teiste teemadega, oli neis väljatoodud aspektides rohkem ka neid vastajaid, kes polnud mitte kunagi antud tegevusi laste puhul rühmas täheldanud. Kaks, vastanute meelest vähem ilmnevat tegevust, milleks olid meediavahendite iseseisev kasutamine ja meedia loomine, näivad nõudvat lapselt varasemat oskust või kogemust. Kui meediakasvatus ei ole teatud ja tunnustatud õppevaldkond ning seda ei eksisteeri õppekavas, võib arvata, et lapsi ei ole nendeks tegevusteks varem juhendatud ega julgustatud, mistõttu on loomulik, et lapsed selleks huvi iseseisvalt üles ei näita. Kuna õpetajad ei tähelda ka laste huvi meediat kuuldud- nähtud teemasid rühmas edasi arutada, siis selleks võib pakkuda juba mitut võimalikku seletust. Esimene kattub juba väljatoodud

põhjustega, et meediakasvatus ei ole teatud ja tunnustatud õppevaldkond ning seetõttu pole lastel sellealast kogemust. Teisalt, kuna õppekava toetab arutlusi ja vestlusi laste väljapakutud teemadel, siis võiksid lapsed vajaduse ja soovi korral ka meediast kuulud-nähtud teemasid vestluses kasutada. Ent võimalik, et seda tegevust on meedia võimaliku mõjuna täheldatud rühmas vähem just seetõttu, et lapsed pole tundnud sellist vajadust ja see võimalik mõju ei ole nii suur.

Varieeruvus selles osas, milliseid tõenäolisi meedia mõjusid täheldati, on väike. Kõige enam olid õpetajad märganud rühmas järgmisi tegevusi: meedias nähtud-kuuldud teemade kasutamine rolli-ja loovmängudes, meediast nähtud inimeste ja tegelaste jäljendamine ning televiisorist ja reklaamidest kuulud laulude laulmine ja tekstide tsiteerimine.

Positiivne on see, et kui täheldatigi meedias nähtud inimeste ja tegelaste jäljendamist, siis vägivalda matkimist märgati vähem. Samas esineb rühmas vastanute arvates meedias nähtud inimeste ja tegelaste imetlemist.

Seega võib antud tulemustest järeldada, et lasteaeda tulevad lapsed eelkõige nähtut kirjeldama. Laps näeb meedia vahendusel sama, mida täiskasvanu, kuid teeb järeldused oma tasandilt, võimalik, et elab need ka üle. Küsitluse tulemustest on näha (joonis 1), et laps annab meediast saadud muljed ka edasi, kuid tegeleb vähe sisu analüüsimist toetavate konstruktiivsete tegevustega, nagu edasine arutelu ja meedia loomine, mis aitaks paremini mõista nähtu lavastuslikkust.

4.2.2. Lasteaiaõpetajate meediakasvatusalane teadlikkus

Vastanute meediateadlikkuse teema avamiseks analüüsiti küsimusi, mis puudutasid nende seniseid teabeallikaid meediakasvatuse temaatikas ning selleteemalise sisu käsitlemist koolis või kursustel. Valikvastuste kaudu said vastajad märkida, kas nad on meediakasvatusest lugenud, osalenud kursusel, saanud oma teadmised mujalt või ei ole meediakasvatusest kunagi midagi kuulnud. Peale vastuse märkimist sai ankeeti jätkata vastavalt valikule sõnalise täiendusega avatud küsimuses, täpsustamaks seda, kust oli meediakasvatuse kohta loetud, millisel kursusel osaletud või kust mujalt teadmine pärines.

Suurem osa küsitletutest tõi välja, et omab mõningast teadmist meediakasvatusest. Vaid 10% vastajatest märkisid, et nad pole kunagi meediakasvatusest kuulnud. Ülejäänud olid meediakasvatusest lugenud, osalenud kursusel või saanud oma teadmised mujalt. 29% vastanutest olid oma senised meediakasvatusalased teadmised saanud mitmest allikast.

Oma osa sellest, et enamus lasteaednikke on meediakasvatusest varem kuulnud, võib olla viimasel ajal ilmunud trükistel, mis iseseisvalt või peatükina on käsitletud meediakasvatust. Kaks sellist raamatut „Meediamängud lasteaias“ ja „Väärtuskasvatus koolieelses eas“ on ilmumisel leidnud otsetee igasse Eesti lasteaeda.

Meediakasvatuse kohta lugenute vastused sai jagada nelja peamisse kategooriasse, mida illustreerib alljärgnev tabel (tabel 5).

Tabel 5 Kust olid lasteaiaõpetajad lugenud meediakasvatuse kohta (n= 147)

Ajakirjandus	76
Internet	39
Raamatud	18
Raamat "Meediamängud lasteaias"	8
Enda või kolleegide koolitusmaterjalidest	6

On positiivne, et koolitusmaterjalidega (enda või kolleegide kogust) on kokku puutunud ja see on vastustes ära märgitud ühe infoallikana. Kui arvestada seda, et koolitusmaterjale jagatakse ka kolleegidega, tõstab see omakorda koolituse ja selle materjalide tähendust. Ometi on mõnevõrra üllatav, et vähesed vastanud on end teavitanud infoallikana ära märkinud meediamängude kogumiku, mis on ilmumisel saadatud igasse lasteaeda. Samas võivad nad pidada andud teoseid silmas vastuse „raamatud“ all. Selle kohta, milliseid allikaid oldi loetud internetist, puudub täpsem ülevaade. Kõige enam oli meediakasvatuse kohta loetud ajakirjandusest. Selles võib rolli mängida asjaolu, et meediakasvatusalaseid artikleid on viimasel ajal ilmunud muuhulgas ka õpetajatele suunatud ajakirjanduses.

Kursusel osalenud saab avatud küsimustes jagatud sõnaliste vastuste põhjal jagada tinglikult kolme gruppi ning nende jaotuvust näeb tabelis 6.

Tabel 6 Vastajate poolt meediakasvatuse kursustena väljatoodud koolituste temaatika jaotus

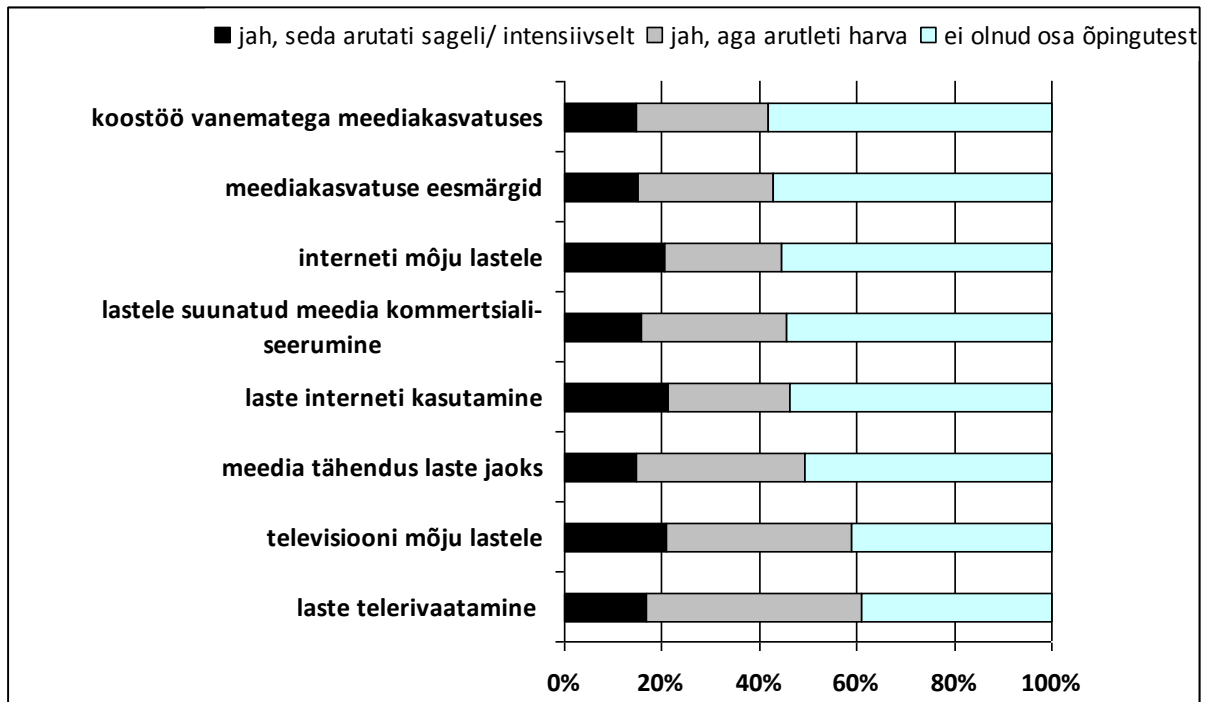
Otseselt meediakasvatuse kursus	23
Infotehnoloogiaalne koolitus	6
Muu, täpsustamata kursus või mitte-meediaalased kursused	28

Olgugi, et küsitud oli vaid meediakasvatusalaste koolituste kohta, siis vastatud oli paljude erinevate koolituste nimetusi, millest paljud ei olnud seotud meedia, ega meediakasvatusega. Näiteks viltimiskoolitus. Palju oli ka selliseid vastuseid, kus oli

nimetatud „täiendkoolitus“, mille kohta ei ole teada, kas mõeldud oli meediakasvatusalast täiendkoolitust või midagi muud. Tabelis 6 on meediakasvatusalaste kursuste kõrval eraldi välja toodud infotehnoloogialased kursused, kuna infotehnoloogia ja meediakasvatus ei ole sünonüümid. Infotehnoloogiaalane koolitus võib olla ka meediakasvatusealane koolitus kuid mitte tingimata. Kuna vastuste seas oli välja toodud ka palju teisi mitte-meediaalaseid koolitusi, siis ei saa infotehnoloogialaseid koolitusi meediakasvatusalasteks nimetada. Meediakasvatusalasteks koolitusteks loetigi tulemustetabelis (tabel 6) need kursused, mille nimes oli otseselt meediakasvatuse mõiste või oli täpsustatud, et oldi osaletud sellealasel kursusel või konverentsil Tallinna Pedagoogilises Seminaris. Neid vastanuid, kes olid meediakasvatuse kursuse saanud oma õpingute käigus Tallinna Pedagoogilises Seminaris oli kokku 5.

Vastajaid, kes märkisid, et nende teadmised pärinevad mujalt kui loetud materjalidest või kursustelt, ent kes olid siiski meediakasvatusest kuulnud, oli kõige rohkem. Siiski korrati seal enamasti üle juba väljatoodud allikad, mille kaudu oli teadmine omandatud. Lisaks nimetatutele oli märgitud, et teadmine pärineb elust enesest või on saadud iseseisva uurimise kaudu.

Õpetajad tõid välja, et baaskoolituses ei ole laste meedia kasutamise ja meediakasvatusalaseid teemasid suuremal osal vastajatest käsitletud. Sellest annab täpsema ülevaate joonis 2, mis illustreerib vastuseid küsimusele Kas neid teemasid käsitleti teie õpingute ajal?

Joonis 2 Õpingute ajal käsitletud meediakasvatusealased teemad (N=325)

Kõiki joonisel 2 loetletud meediakasvatuse teemasid, kui käsitleti, siis pigem harva. Enamikel juhtudel ei olnud need osa õpingutest. Enimkäsitletud teemad olid laste telerivaatamine ja televisiooni mõju lastele, mis ainsana olid õpingute osaks rohkem kui pooltel. Kuid ka need teemad leidsid käsitlemist enamikel juhtudel vaid harva.

Vaid vähem kui 21 % väitsid mõne üksiku meediakasvatusalase teema kohta, et neid käsitleti õpingute ajal sageli.

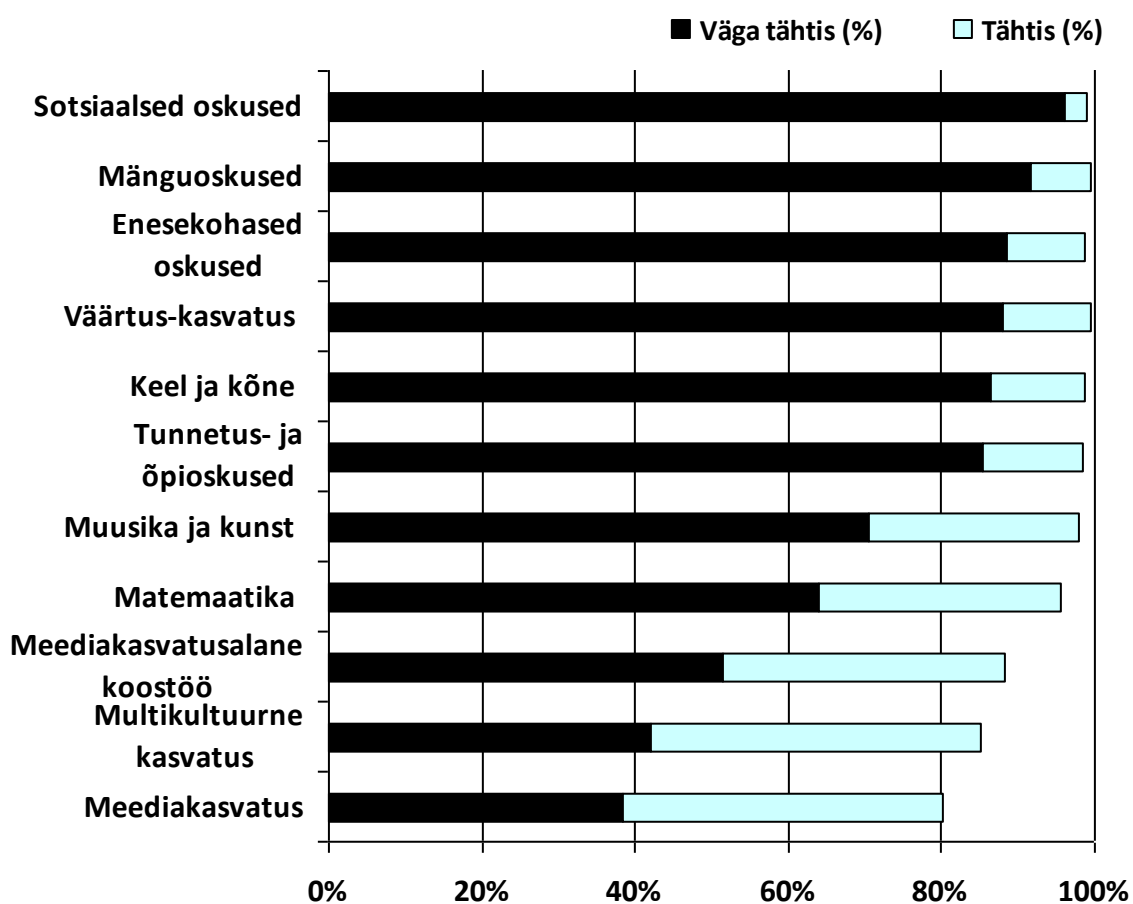
Jooniselt 2 on ootuspäraselt näha, et meediakasvatuse sisulisem pool (näiteks meediakasvatuse eesmärgid) ei ole enamusel olnud osa õpingutest, kuna meediakasvatuse ei ole osa Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) ega lasteaiaõpetaja baaskoolituses. Seejuures ei ole täpsemalt teada, mis vormis ning millistes õppeainetes on käsitlust leidnud laste telerivaatamise teema ning kas see üldse on olnud teemaks õpingute ajal loengute planeeritud sisuna või õppijate endi poolt arutellu lisatud teemana.

Lasteaednike meediakasvatusalase teadlikkuse kohta võib öelda, et see on valdavalt omandatud iseõppides, mistõttu nende teadmised võivad olla juhuslikku laadi. Neil on võimalus valida, millega end meediakasvatuse valdkonnas kurssi viia.

4.2.3. Lasteaiaõpetajate suhtumine meediakasvatusse

Kirjeldamaks õpetajate suhtumist meediakasvatusse võrreldi vastanute hinnanguid meediakasvatusele kõrvutatuna teiste õppevaldkondadega, ning paluti hinnata nõusolekut esitatud väidetega meediakasvatuse ja selle eesmärkide kohta.

Saamaks ülevaadet selles, kuhu asetub valdkonna olulisust arvestades meediakasvatus võrreldes teiste valdkondadega lasteaia õppe- ja kasvatustöös, paluti vastajatel hinnata eraldi väljapakutud valdkondade olulisust 5- pallisel Likert`i skaalal (joonis 3).

Joonis 3 Erinevate valdkondade olulisus lasteaia õppe-kasvatustöös (N=325)

Enamik pidas oluliseks kõiki loetelus väljapakutud õppe-ja kasvatustegevuse valdkondi. Samas oli suur vahe selles, milliseid valdkondi peeti väga tähtsaks. Kui meediakasvatust pidas väga tähtsaks alla 40% vastanutest, siis enamikke teisi oskusi pidas väga tähtsaks üle 80 % vastanutest. Vaatamata sellele, et meediakasvatust peeti tähtsaks, jääb meediakasvatus teiste valdkondadega võrreldes kõige viimasele kohale (joonis 3). Vastus on ootuspärane, kuna väljapakutud valdkondadest enamus esinevad riiklikus õppekavas

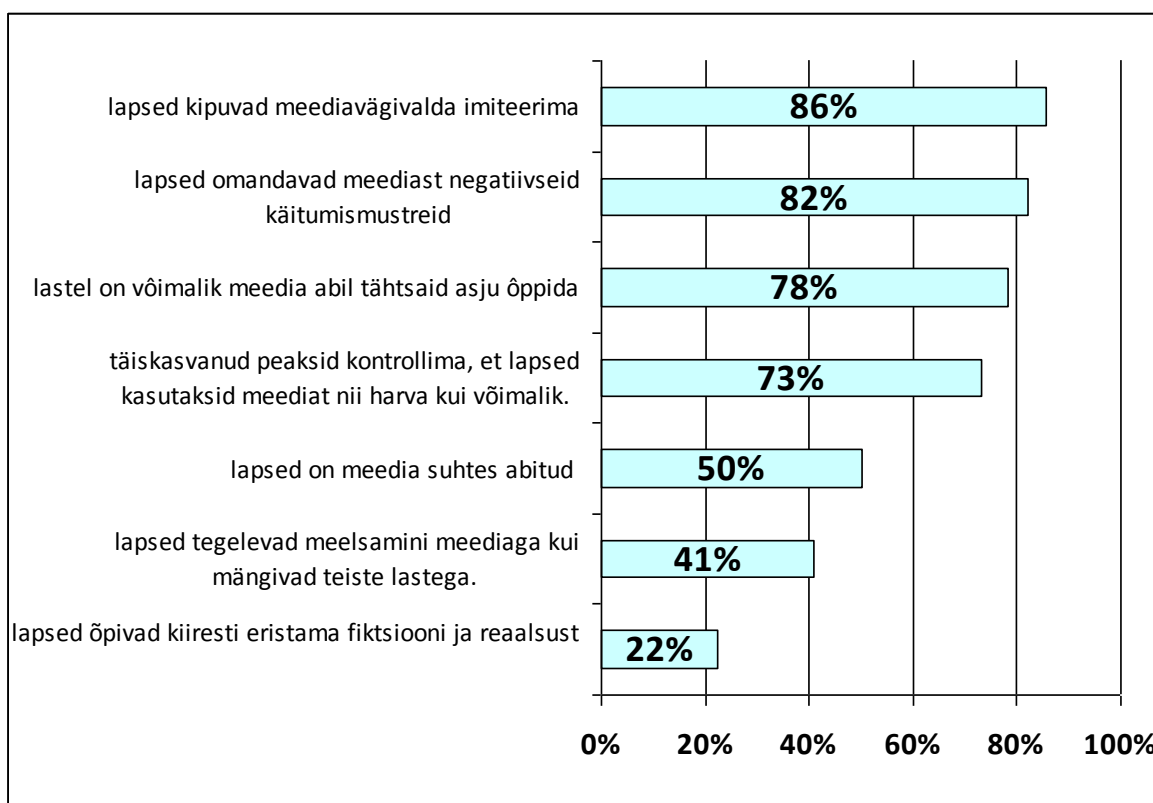
eraldiseisvana või on kirjeldatud üldoskustena. Need leiavad käsitlemist ka õpetajakoolituses. Multikultuurilisuse ja väärtuskasvatuse valdkonnad on Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) käsitletud teises sõnastuses, samas on need viimasel ajal palju käsitlemist ja kajastamist leidnud.

Vanuse, tööstaaži ja meediaalase koolituse mõju erinevate aspektide tähtsustamisele meediakasvatuses hinnati logistilise regressiooni analüüsi abil. Tulemused on esitatud lisas 2. Meediakasvatusalast koostööd koduga pidasid olulisemaks üle 50- aastased. Kuni 5-aastase tööstaažiga õpetajad väärtustasid meediakasvatusalast koostööd koduga kolm korda vähem kui 6-25aastase staažiga töötajad. Ka üle 25 aastase tööstaažiga töötajad pidasid meediakasvatusalast koostööd koduga vähemtähtsaks. Seega vanus üle 50 eluaasta mõjutas meediakasvatusalast koostööd koduga positiivselt, samas, kui üle 25-aastane staaž negatiivselt. Kursustel osalemine mõjutas positiivselt nii meediakasvatuse kui meediakasvatusalase koostöö pidamist väga tähtsaks. Meediakasvatusalast koostööd koduga tähtsustasid väga kõrgelt ka need, kes olid meediakasvatusest lugenud, seejuures pidasid nad teistega võrreldes tähtsamaks ka väärtuskasvatust ning sotsiaalseid oskuseid. Väärtuskasvatusel on meediakasvatusega seos ning selle võisid lugenud ka oma infoallika põhjal leida. Näiteks on ilmunud ka üks meediakasvatusalane artikkel, raamatus „Väärtused koolieelses eas: Väärtuskasvatus lasteaias“. Vastanud, kes märkisid, et on oma meediakasvatusalased teadmised saanud mujalt kui kursuste või lugemise kaudu, pidasid meediakasvatust väga tähtsaks, pea samavõrd, kui kursustel osalenud vastajad. Suhtumist meediakasvatusse mõjutasid positiivselt ka mujalt hangitud teadmised Uuritavatel, kes vastasid, et on saanud oma senised teadmised meediakasvatusest mujalt, oli tõenäosus meediakasvatust tähtsaks pidada 1,9 korda suurem kui teistel.

Üheks põhjuseks meediakasvatuse vähese tähtsustamise puhul võib pidada teadmatust, sest olgugi, et meediakasvatuse mõiste oli enamusele tuttav, ei olnud meediakasvatuse eesmärke nende õpingutes käsitletud. Muuhulgas on huvitav meediakasvatusele ja väärtuskasvatusele antud erinevad hinnangud, kuna oma eesmärgiseade poolest on nad suures osas sarnased.

See, kui valmis on õpetajad meediahariduse andmiseks, oleneb osaliselt nende valmisolekust lastega koos õppida, kuid suures osas ka nende endi suhtumisest meediasse. Meediakirjaoskus, uuendusliku valdkonnana, pakub väljakutset ka täiskasvanule. Seda,

kuidas suhtuvad lasteaiaõpetajad lapse kokkupuutesse meediaga, ilmestab joonis 4.

Joonis 4 Nõustumine esitatud väidetega laste meediakogemuse kohta. (N=325)

Paljude joonisel toodud näidete kohta, ei osanud vastanud seisukohta võtta (joonis 4). Mõnele küsimusele, nagu näiteks „lapsed on meedia suhtes abitud“; „lapsed tegelevad meelsamini meediaga, kui mängivad teiste lastega“ ja „lapsed õpivad kiiremini eristama fiktsiooni ja reaalsust“, oli üle 30% vastanutest märkinud „ei oska öelda“. Enam vastati nõusolevalt nendele väidetele, mis ei soosi lapse kokkupuudet meediaga või rõhutavad pigem negatiivseid aspekte, näiteks „lapsed kipuvad meediavägivalda imiteerima“, „lapsed omandavad meediast negatiivseid käitumismustreid“. Sellele, et kindlat seisukohta omatakse eelkõige enam läbiarutatud temade puhul, võib olla kaks seletust: kas neid tõenäolisi mõjusid on märgatud, või need on arvatavad ja enamlevinud arusaamad meedia mõjude kohta. Nimelt räägitakse palju meedia negatiivsest mõjust ja vägivalda matkimisest kuid vähem sellest, et probleemiks meedia mõjude realiseerumisel laste puhul on vähemarenenud fiktsiooni ja reaalsuse eristamise võime.

Eelnev näitas lasteaiaõpetajate suhtumist lapse kokkupuutesse meediaga. Eraldi uuriti ka suhtumist meediakasvatusse lasteaiaas (tabel 7).

Tabel 7 Lasteaiaõpetajate nõustumine erinevate väidetega meediakasvatuse vajalikkuse kohta lasteaias. (N=325)

	Ei oska öelda	Ei ole üldse nõus	Pigem ei ole nõus	Pigem nõus	Täiesti nõus
lasteaias peaksid lapsed olema meedia eest kaitstud	2%	7%	11%	32%	47%
meediakasvatus on eelkõige lapsevanemate ülesanne	1%	11%	16%	40%	31%
räägin kolleegidega tihti meediakasvatusest	3%	7%	24%	44%	22%
mul puuduvad tehnilised võimalused lasteaias meediakasvatusega tegelemiseks	1%	21%	23%	32%	22%
õpetajatel on keeruline olla kursis meedia arengutega	3%	25%	25%	31%	16%
lastel peaks olema juba lasteaias võimalik arvutiga tutvuda	2%	22%	30%	28%	18%
lasteaed saab meediateadlikkuse suurendamiseks vähe kaasa aidata	4%	27%	28%	30%	12%
ma ei arva, et ma peaksin lasteaias veel ka meediakasvatusega tegelema	5%	24%	31%	29%	11%
meediakasvatus näib mulle üsna tähtsusetu	2%	45%	28%	20%	5%

Olgugi, et kõige enam on arvatud, et lapsed peaksid lasteaias olema meedia eest kaitstud (79%), siis pole tegelikult teada, kas see on meediakasvatuse suhtes positiivne või negatiivne hoiak. Kolleegidega meediakasvatusest rääkimine on populaarne tegevus, kuna 66% vastanutest väidavad seda tegevat. Eituse kaudu esitatud väide, et meediakasvatust peetakse tähtsusetuks, ei leidnud kinnitust, mistõttu saab järeldada, et 73% vastanutest tähtsustab meediakasvatust ning 55% vastanutest usub, et lasteaed saab meediateadlikkuse suurendamisele kaasa aidata. Kogu tabeli kontekstis võib öelda, et vastanud on meediakasvatuse suhtes häälestatud pigem positiivselt (tabel 7).

Selleks, et hinnata, millised meediakasvatuse eesmärgid on lasteaiaõpetajate arvates olulised, paluti määratleda erinevate eesmärkide tähtsus. Tabelis 8 on need asetatud pingeritta.

Tabel 8 Meediakasvatuse eesmärgid lasteaias lasteaiatõpetajate arvates tähtsuse järjekorras. Proportsioon (%) vastanutest, kes pidas loetletud meediakasvatuse eesmärki tähtsaks või väga tähtsaks.

	Tähtis väga	või tähtis
<i>Lapsed peaksid õppima lasteaias...</i>	(%)	
leidma meedia kasutamise kõrval alternatiivseid tegevusi	90%	
meedia mõju äratundmist(näiteks oma tunnete või käitumisele)	78%	
oma meediakasutamise üle arutlema	76%	
meedia sisu mõistma, reaalsust ja fiktsiooni eristama	76%	
kriitilist suhtumist reklaami	72%	
Interneti turvaliselt kasutama	72%	
arvestama meediale kuluvat aega	71%	
kasutama meediat erinevateks vajadusteks	63%	
Tundma meedia võimalusi eneseväljenduse ja suhtlemisvahendina	54%	
meedia sisu loomist (nt kuuldemäng, telesaade vms)	49%	
erinevaid tehnilisi vahendeid kasutama	40%	

Tähtsaks peetakse eelkõige neid tegevusi, mis ei eelda õpetajalt aktiivset osalust meediakasvatuse läbiviimiseks ning mida võib lugeda pigem meediakasvatuse alternatiivideks. See võib viidata õpetajate tehniliste vahendite kasutamise pelgusele ja teadmatusele meediakasvatuse sisu ja eesmärkide kohta. Samas pidasid tehniliste vahendite kasutama õppimist lasteaias tähtsaks just üle 50 aasta vanused vastajad (lisa 2, tabel 2), kusjuures üle 25-aastase tööstaaziga vastajate hulgas oli rohkem neid, kes pidasid laste tehnikavahendite kasutamaõppimist vähem tähtsaks. Ka meedia sisu loomist, alternatiivsete tegevuste kasutamist ning meedia mõju äratundmist pidasid nad 6-25 aastase staažiga töötajatega võrreldes vähemtähtsaks. Tulemust on raske seletada. Üks võimalik põhjus on sellest, et pikema tööstaaziga vastajad ei ole ise motiveeritud õppima ja õpetama uuenduslikku valdkonda, samas kui väiksemate staažiga vanemate töötajate puhul on säilinud mõningane entusiasm uuenduste suhtes.

Populaarsemad olid need eesmärgid, mis suunasid lapsi leidma alternatiivseid tegevusi või mõtisklema meedia mõju ja oma meediakasutamise üle. Vähemtähtsaks peeti kõiki loetelus olnud aktiivse meediakasvatuse eesmärke, näiteks meedia loomist ja tehniliste vahendite kasutamist. Vastajate varasema meediateadlikkuse poolest eristus tema kohta lugenute vastajaskond, kes pidas teistest tähtsamaks väidet, et lapsed peaks õppima lasteaias meedia sisu mõistma ning reaalsust ja fiktsiooni eristama (lisa 3, tabel 2).

Olulisemaks peetavaid meediakasvatuse eesmärke võib pidada lasteaiapraktikas levinud ja kergemini kasutatavateks meetoditeks. Ometi peaks ka looming ning laste silmaringi laiendamine lasteaiale omased tegevused olema. Võimalik, et vähempopulaarsete eesmärkidega seostatakse suuremat planeerimis- ja töömahtu. Oma osa võib siin olla ka kogemuse puudumisel antud valdkonnas.

Kokkuvõtteks võib öelda, et õpetajad suhtuvad meediakasvatusse pigem positiivselt, olgugi, et nad peavad seda võrdluses teiste väljapakutud õppe-ja kasvatusvaldkondadega vähem tähtsaks. Meediakasvatuse eesmärkidesse suhtuti samuti positiivselt, kuid aktiivsemat tegevust eeldatavatesse eesmärkidesse suhtuti passiivsemalt.

4.2.4. Lasteaiaõpetajate valmisolek meediakasvatuse alaseks tööks

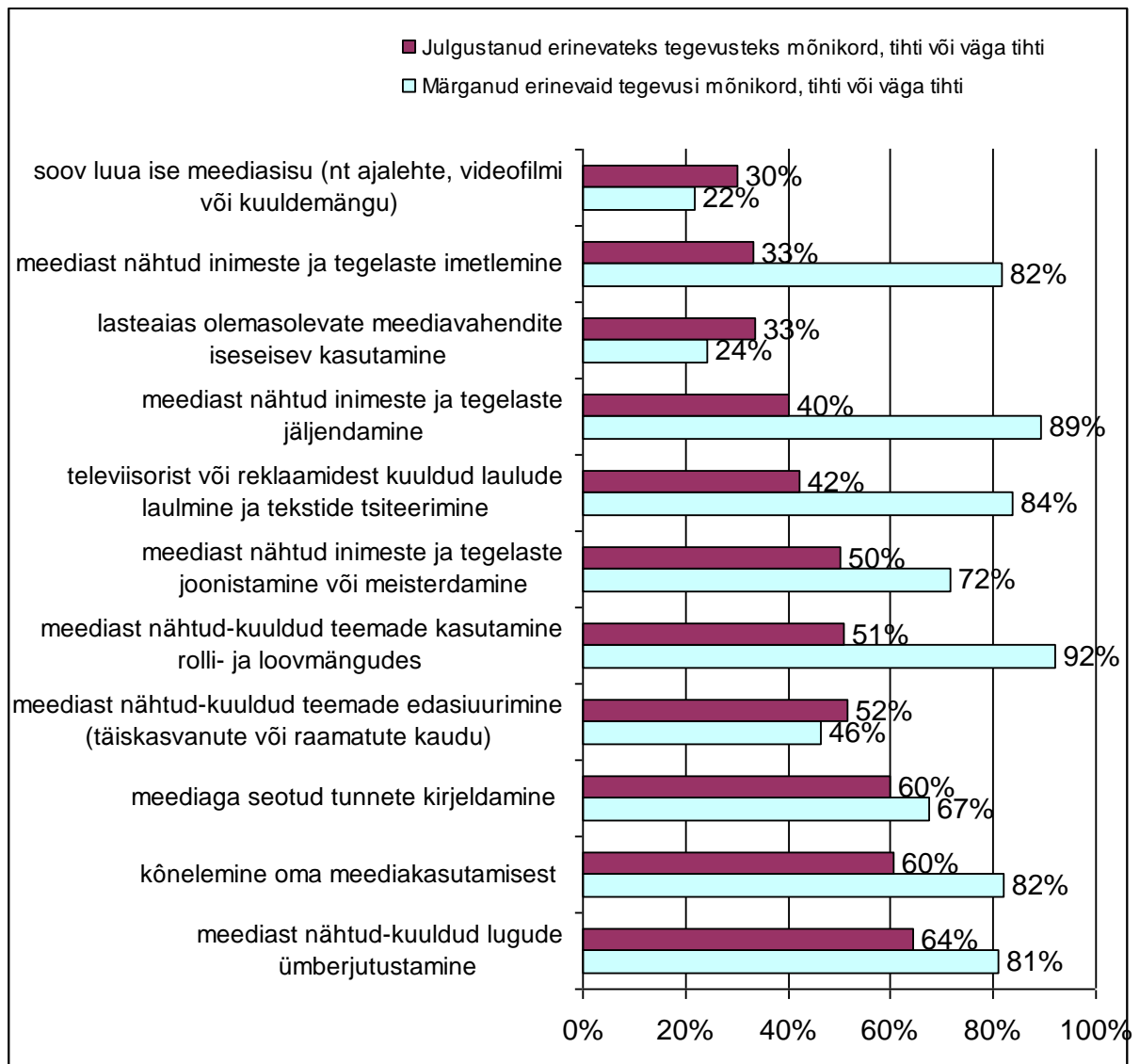
Käesolevas peatükis vaadeldakse, kas lasteaiaõpetajad viivad läbi meediakasvatust, milliseid tegevusi seejuures eelistavad ning milliseid meetodeid tähtsustavad ja rakendavad.

Küsimusele „Kas te viite oma rühmas läbi meediakasvatust“ vastas jaatavalt 4% vastanutest, 60% arvas, et nad viivad meediakasvatust läbi mingil määral, 29% vastas küsimusele eitavalt ning 7% ei osanud küsimusele vastata.

Arvestades seda, et meediakasvatus ei ole osaks Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008), on seda positiivsem enam kui 60%-ne vastanute hulk, kes märkisid end meediakasvatust läbiviivat. Jaatavalt vastanute hulk oli siiski oluliselt väiksem meediakasvatust mõnikord rakendatavate vastanute hulgast.

Antud küsimuseni jõudes oli vastatud 2/3 ankeedis osaliselt meediakasvatuse mõistet ja eesmärke avavatele küsimustele. Kui arvestada, et küsimustiku viimases (avatud) küsimuses said vastanud sõnastada ankeedi täitmisel tekkinud mõtted ning seal oli märgitud, et küsimustik oli vastaja pannud mõtlema teema olulisuse üle, siis võib antud küsimuseski olla määravaks mõjutajaks asjaolu, et vastaja teadvustas endale küsimustikku täites meediakasvatuse olemuse ning tundis selles ära oma senise tegevuse. Lisaks on võimalik asjaolu, et end märgiti meediakasvatuse läbiviijaks ka juhul, kui oma senises töös oldi kokku puutunud mõne üksiku situatsiooniga või vestlusega lastega, antud teemal.

Vastanute ettevõtlikkust sekkuda meediaga seotud laste tegevustesse, mida nad on lasteaias märganud, näeb jooniselt 5.

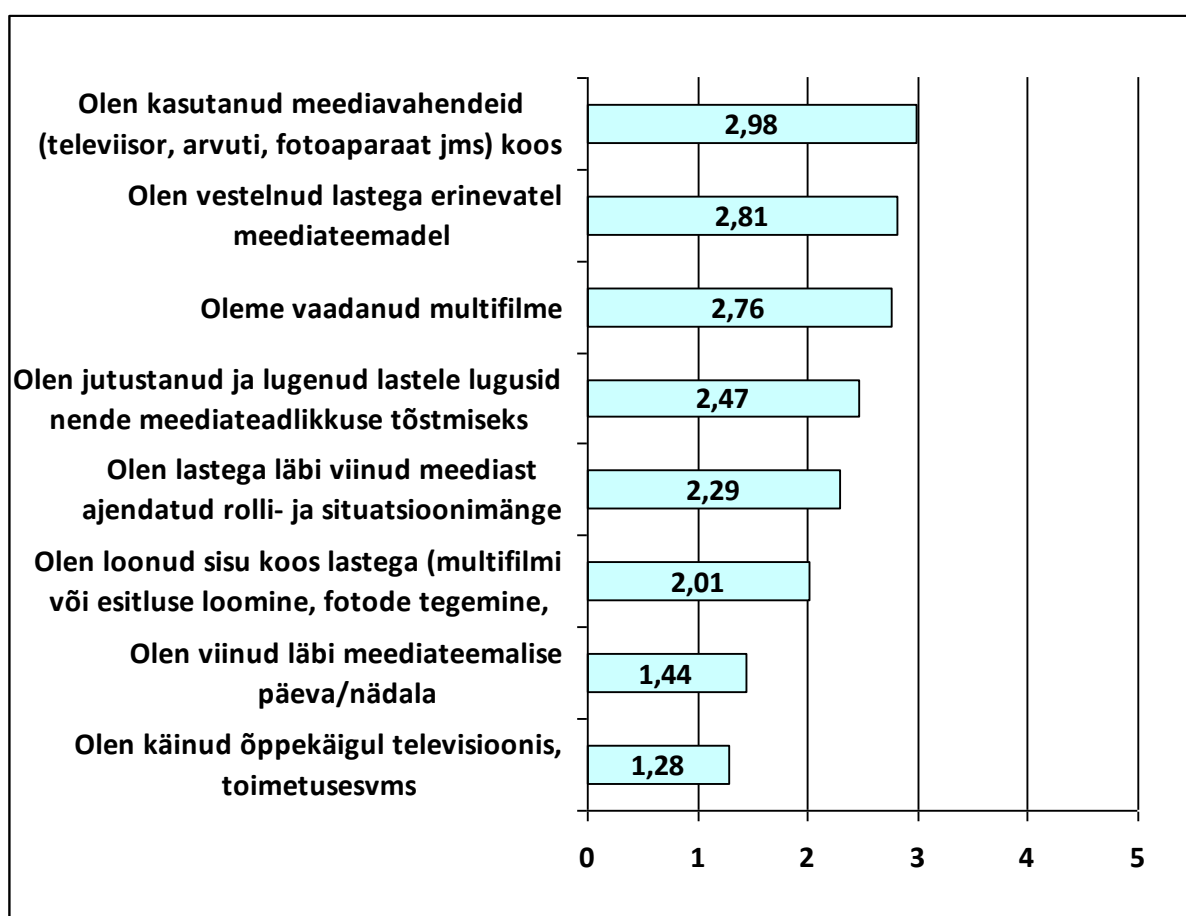

Joonis 5 Kui tihti vastanud märkavad ja kui tihti õhutavad lapsi erinevate meediaga seotud tegevuste läbiviimiseks. (Proportsioon (%) vastanutest, kes vastasid kas „mõnikord“, „tihti“ või „väga tihti“) (N=325)

Jooniselt on näha, et see, mida õpetajad julgustavad, ei kattu otseselt nende tegevustega, mida nad lasteaias märkavad (joonis 5). Mõnda tegevust julgustatakse rohkem kui märgatakse ja vastupidi. Näiteks esinevad suurimad erinevused meediast nähtud inimeste ja tegelaste imetlemise märkamises ja laste julgustamises selleks tegevuseks. Lisaks ei soositud rühmas ka meedias nähtud inimeste ja tegelaste jäljendamist, mida oli laste puhul suurem määral märgatud. Kuna nendeks tegevusteks ei soovitud lapsi julgustada, võib järeldada, et neid tegevusi peeti sobimatuteks.

Kõige enam julgustati lapsi meedialugusid ümber jutustama, oma meediakastutusest kõnelema ning tundeid kirjeldama. Selles osas saadud tulemus kattub järeldustega, et eelistatakse neid tegevusi, mis on lasteaiapraktikas lihtsamad ja tavapärasemad läbi viia. Siiski oli ka selliseid tegevusi, mida õpetajad julgustasid rohkem kui olid täheldanud laste omaalgatustes. Need olid seotud just meediakasvatuse aktiivsema osaga, näiteks meediasisu loomine, meediavahendite iseseisev kasutamine ning meediateemade edasiuurimine. Neid tegevusi julgustati siiski passiivsete meediategevustega võrreldes vähem.

Vastanud said märkida, kui sageli kasutavad nad erinevaid meediakasvatuse meetodeid (joonis 6).

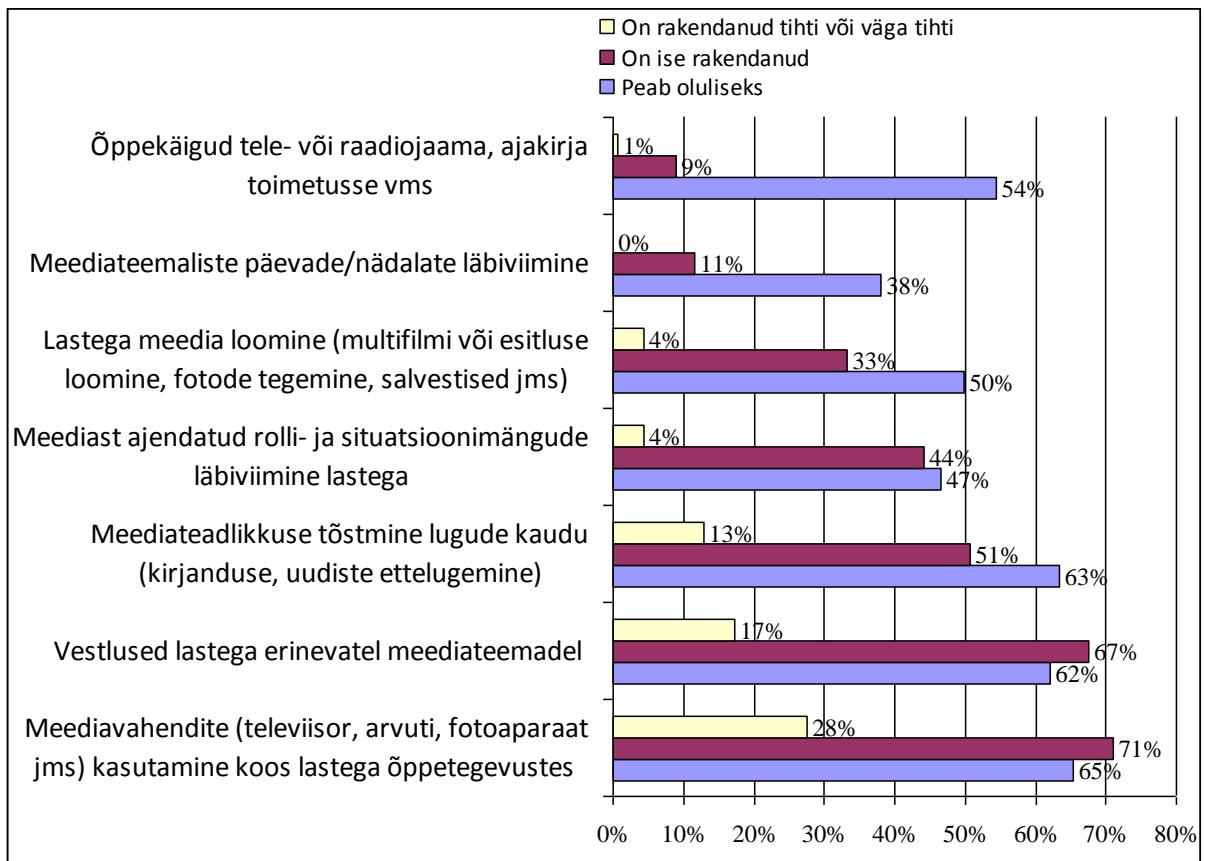
Joonis 6 Erinevate meediakasvatusemeetodite kasutamise sagedus lasteaias. Likert skaala keskmine (N=325)

Jooniselt 6 järeldub, et meediakasvatuse meetoditest on enam kasutust leidnud meediavahendite kasutamine õppetegevustes (ka multifilmide vaatamine) ning vestlusel põhinevad meediakasvatuse meetodid. Vähem oli rakendatud meedia loomist, meediateemalise päeva või nädala läbiviimist ning meediatööstuse külastamist. Neid meetodeid pidasid oluliseks eelkõige nooremad, kui 35-aastased vastajad. Samas, ise olid

nad teistest enam kasutanud vaid meediatööstuse külastamist. Meediateemalist päeva või nädalat tähtsustasid ka kursustel osalenud vastajad, kes olid neid ka teistest enam läbi viinud. Samuti pidasid nad teistest enam oluliseks ja ka rakendasid laste meediateadlikkuse tõstmist vestluste ja lugude kaudu ning kasutasid teistest enam meedia loomist. Meediakasvatuse kohta lugenud vastajad tähtsustasid meediakasvatuse meetodina teistest enam lugusid ja meedia loomist, kuid rakendasid vestlusi ja rollimänge. Oma meediakasvatusalased teadmised mujalt saanud vastajad tähtsustasid ja ka rakendasid enam vestlusi. Seega olid erinevate mitmekesiste meediakasvatuse meetodite tähtsustamise puhul olulised mõjutajad vanus alla 35 eluaasta ning kursustel osalemine. Kirjeldatud sõltumatute muutujate mõju käsitletud teemadele illustreerivad tabelid lisades (lisa 4, tabel 3 ja lisa 5, tabel 4).

Eelistatud olid vähem ettevalmistust nõudvad meetodid, mis meediakasvatuse eesmärkidega tingimata seotud ei pruugi olla. Loetelus toodud meetodite hulgas oli selliseid, mis tõenäolisemalt toetavad meediakasvatuse eesmärke igal juhul (meedia loomine), aga ka neid, mis ei pruugi seda kindlaplaanilise vahenduseta üldse teha (õppetegevustes meediavahendite kasutamine või multifilmi vaatamine).

Seega leidsid kõige vähem kasutamist meetodid, mis nõuavad spetsiaalset ettevalmistust ja meediakasvatusele orienteeritust juba planeerimise faasis ning rohkem on kasutatud selliseid meetodeid, nagu vestlemine, vaatamine ja jutustamine. Samas peetakse oluliseks ka neid tegevusi, mida ise lastega töös ei rakendata (joonis 7).

Joonis 7 Meediakasvatuse läbiviimise meetodite olulisus vastanute meelest ning nende rakendamine (N=325)

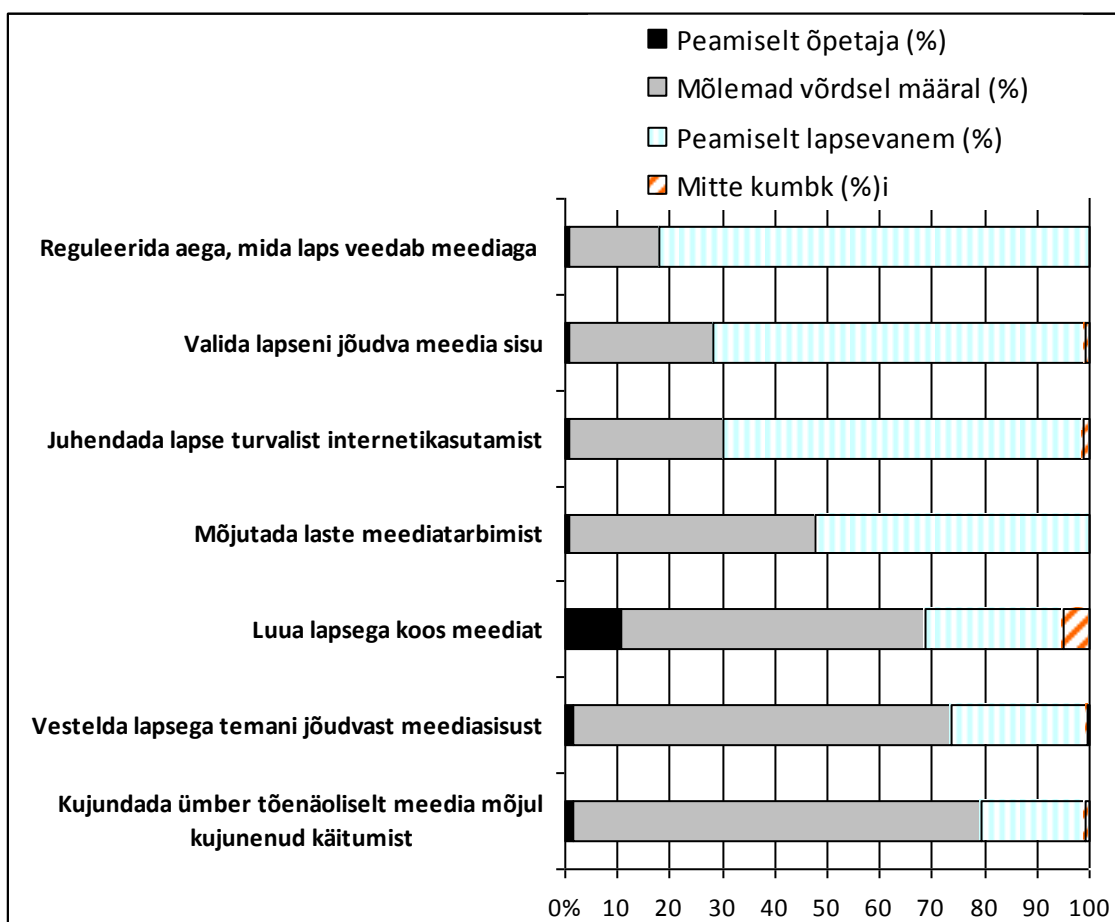
Jooniselt 7 on näha, et lasteaednikud tähtsustavad ka neid meediakasvatuse meetodeid, mida nad ise ei rakenda (näiteks õppekäigud meediatööstusesse). Meedia loomist peavad oluliseks 50% vastanutest, kuid ise rakendab seda väiksem protsent vastanutest. Rakendatakse enda poolt kõige olulisemaks hinnatud meetodeid, nagu vestlused ja vahendite kasutamine. Joonis viitab sellele, et oluliseks peetavaid meetodeid ei rakendata ning seda võib seletada teadmatusega. Õpetajad märkisid võrdselt vajavat kõiki väljapakutud lisamaterjale ja tuge pakkuvaid võimalusi, mis aitaks neil meediakasvatust paremini rakendada.

Kokkuvõtteks võib öelda, et lasteaiaõpetajate meediakasvatusalases tegevuses peegeldub nende vähene teadlikkus meediakasvatuse mitmekesisusest ja sisust.

4.2.5. Lasteaiaõpetajate arvamused kodu ja lasteaia rolli kohta meediakasvatases

Lasteaednike arvamusi lasteaia rolli kohta meediakasvatuse läbiviimisel analüüsiti küsimuste kaudu: kes ja millises aspektis peaks meediakasvatusega tegelema ning millist meediakasvatusalast koostööd koduga peetakse võimalikuks ja rakendatavaks.

Arusaamad sellest, kes peaks vastanute arvates meediakasvatusega tegelema ning millistes aspektides nähakse rolli lasteaial ja millistes kodul, on esitatud joonisel 8.

Joonis 8 Lasteaiaõpetajate arvamus lasteaia ja kodu rollist laste meediateadlikkuse kujundamisel (N=325)

Joonisest 8 nähtub, et mõndagi aspekti laste meediateadlikkuse kujundamisel on lasteaednikud nõus koduga jagama. Need aspektid, mille puhul üle 50% vastanutest peab seda kodu ja lasteaia ühiseks rolliks või osad vastanud eelkõige lasteaia osaks, olid: lapsega koos meedia loomine, lapsega vestlemine temani jõudvast meediasisust ning

tõenäoliselt meedia mõjul kujunenud käitumise ümberkujundamine. See näitab, et lasteaednikud on nõus endale haarama suuremat rolli meediakasvatuse läbiviimisel.

Koostöö kohta koduga tõid lasteaiaõpetajad välja, et regulaarselt, üks kuni kaks korda nädalas räägib lapsevanemaga meediapädevusest 4% vastanutest. Vähemalt korra kuus räägib lapsevanemaga meediapädevusest 14% ja 1-2 korda poolaastas 42% vastanutest. Nelikümmend protsenti vastanutest ei räägi meediapädevusest lapsevanemaga kas mitte kunagi või peaaegu mitte kunagi.

Kui joonis 8 näitas, milliseid meediakasvatuse aspekte ollakse nõus koduga jagama, siis tabel 9 näitab, millistel meetoditel on lasteaiaõpetaja nõus seda läbi viima.

Tabel 9 Lasteaiaõpetajate hinnangud koostöövõimalustele meediakasvatuses

	Pigem nõus või täiesti nõus
Saab informeerida vanemaid rühmas väljenduvatest meedia mõjudest	93%
Saab pakkuda teabematerjale ja artikleid	88%
Saab teavitada harivatest ja eakohastest arvutimängudest ja internetikeskkondadest	84%
Saab anda soovitusi, kui palju võiks laps televisiooni ja internetti kasutada ja millist sisu tarbida	84%
Peaks koolitama vanemaid	57%

Tabelist 9 on näha, et kõikide väljapakutud võimalustega koduga meediakasvatusalast koostööd teha, on enam kui 50 % vastanutest nõus või täiesti nõus. Kõige enam oldi nõus sellega, et õpetaja saab teavitada vanemaid rühmas väljenduvates meedia mõjudest ja jagada teavet uudsetest materjalidest. Pingereas asetub viimasele kohale valmisolek koolitada lapsevanemaid, kuid ometi on selle võimalusega nõus üle poolte vastanutest.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et vastanud suhtusid positiivselt meediakasvatusalasesse koostöösse koduga. Eelkõige oldi nõus oma rolli koduga jagama.

ARUTELU JA KOKKUVÕTE

Käesolevas töös uuriti empiiriliselt lasteaias töötava pedagoogilise personali meediakasvatusalast teadlikkust ja suhtumist ning valmisolekut. Käeolev uuring on eelkõige kirjeldava iseloomuga, kuid annab esmase ülevaate ka selle kohta, kuidas seostuvad tulemused teoreetilises kirjanduses levinud seisukohtadega ja seniste uurimustega.

Teoreetilises osas kirjeldati põlvkondadevahelisi erinevusi meediakultuuris toimimise kontekstis (Herkman, 2010; Jaakkola, 2010; Klaos, 2011; Lahikainen jt, 2005; Neeme 2011; Potter, 2011). Ka uurimustulemuste põhjal saab välja tuua mõningaid põlvkondadevahelisi erinevusi. Nimelt selgus, et vanemad kui 50- aastased suhtusid meediakasvatusse ja selle vajadusse positiivsemalt, kui nooremad vastajad. Seejuures oli huvitav, et pikema tööstaažiga (üle 25 aasta) vastajate suhtumine oli vastupidine. Võimalik, et erinevuse tingib see, et vastanud, kes on lasteaiatööl asunud hiljem kui nende eakaaslased, on säilitanud oma uuendusmeelsuse. Nagu alati ankeetides, on siingi oht, et üle 50-aastaste jaoks populaarne vastus tundus olevat nõ õige vastus. Samas, alla 5-aastase tööstaažiga ja tõenäoliselt nooremad vastajad pidasid aga meediakasvatust sootuks vähemtähtsaks. Toetudes Jaakkolale (2010) on võimalik oletus, et 50- aastased ja vanemad soosivad meediakasvatust seal peituvate ohtude tõttu, kuna see on nende jaoks uusmeedia. Alla viieaastase tööstaažiga vastajad võivad aga olla meediakeskkonnaga nii harjunud, et ei leia sellest midagi õpetamisväärset. Põlvkondade jaotuvuse käsitluste järgi (Herkman, 2010; Jaakkola, 2010; Klaos, 2011; Potter, 2011), kuuluvad nooremad lasteaiadõpetajad vanematega võrreldes juba sootuks teise põlvkonda ning nad on oma kujunemisaastatel kasvanud teistsuguses meediakultuuris. Meediasse, laste kokkupuutesse sellega ja meediakasvatuse vajalikkusesse suhtumise erinevusi võib põhjendada põlvkondadevaheliste erinevustega.

Uurimuse tulemused selle kohta, mil määral ja milliseid tõenäolisi meedia mõjusid lasteaiadõpetajad rühmas märkasid, kattuvad kirjanduses leitavate andmetega, et lapsed tarbivad meediat, nende tegutsemises ilmneb selle mõju ning nad ei mõista kõike, mis meedia vahendusel nendeni tuuakse (Lehtipuu, 2006; Potter, 2011).

Üllatavalt hinnati tulemustes erinevalt meediakasvatuse ja väärtuskasvatuse olulisust, kuigi kirjanduse põhjal võib leida käsitlusi nende valdkondade suhtelisest sarnasusest (Kuurme

& Veisson, 2010; Potter, 2011; Vinter, 2010b). Siiski ilmnes, et vastajad, kes olid meediakasvatuse kohta lugenud, oskasid meedia- ja väärtuskasvatust omavahel seostada, hinnates nende olulisust pigem sarnaseks.

Kirjandusest leiab käsitlusi ja praktikaid, mis jagavad meediakasvatuse passiivsemaks ja aktiivsemaks. Esimese puhul soovitakse meedia tarbimist piirata ja leida sellele alternatiive, teise puhul soovitakse arendada meediakirjaoskust meediat kaasates, aktiivsete tegevuste kaudu (Ugur,s.a; Vesterinen, 2011). Antud uurimuste tulemuste põhjal peavad õpetajad oluliseks mõlemaid meediakasvatuse meetodeid, kuid kasutavad ise pigem passiivsemat meediakasvatust. Seda seletab laiapõhjalise kontseptsiooni ja meediakasvatusalase teabe puudumine. Näiteks hirm tehnikavahendite kasutamise ees, sest enam kasutasid aktiivseid meetodeid alla 35 aasta vanused vastajad ja need, kes olid osalenud meediakasvatuse kustusel. Seega noorus võib mõjutada positiivselt aktiivsete meetodite kasutamist ja võib olla parema tehnikatundmise eeldus ning kompetentsi mõjutab tõenäoliselt kursustel osalemine. Tulemus seostub ka Saksamaal ja Soomes tehtud uurimustega, mille kohaselt õpetajate meediakasvatusalane valmisolek oleneb nende tehnikatundmisest ja ettevalmistusest ning järjepidevast julgustamisest. Viimase põhjal tähtsustub meediakasvatusalaste ning tehnikaalaste kursuste pakkumine.

Uguri (s.a) sõnul leidub kooliõpetajate seas neid, kes arvavad, et pole meediaõpetuse jagamiseks midagi teinud, isegi kui nad on teinud kõik ja neid, kes väidavad, et on kõik vajaliku teinud, kuid ei oska selgitada metoodikat. Käeolevas töös vastasid 60 % vastanutest, et nad viivad meediakasvatust läbi vähemalt mingilgi määral. Kuna selle küsimusele vastates oli vastatud 2/3 küsimustikust, siis võib pidada võimalikuks, et vastajatel avardus meediakasvatuse mõiste ning nad teadvustasid endale meediakasvatuse läbiviimist. Ka Vinteri läbiviidud fookusgrupi intervjuudes täheldati sarnast, küsitluse informatiivset, mõju (Vinter, Siibak & Kruuse, 2010). Sealses intervjuus muutusid õpetajate hoiakud näiteks endil meediakasvataja rolli nägemises – kui intervjuu alguses nähti meediakasvatuses suuremat rolli kodul, siis hiljem leiti ka lasteaias selleks võimalusi (samas). Käeoleva uurimuse ankeedis asusid kodu ja lasteaiarolli puudutavad küsimused samuti küsimustiku teises pooles. Võimalik, et just seetõttu nähti lasteaias üsna võrdset rolli meediakasvatuse jagamisel. Vastused erinevate meediakasvatuse eesmärkide tähtsustamisest ja meediakasvatuse rakendamisest, lubavad arvata, et suur osa vastajad viib läbi väga piiratud hulgal meediakasvatuse tegevusi, muuhulgas ka selliseid, mis selle

eemärki vaid osaliselt täidavad. Siiski, ka vestlusel põhinev meediakasvatus on meediakasvatus (Lehtipuu).

Uurimusest selgus, et lasteaiaõpetajate meediakasvatusalases tegevuses peegeldub nende vähene teadlikkus meediakasvatuse mitmekesisusest ja sisust. Sarnase tulemuseni on jõutud ka varemases uurimustes ja meediakasvatuse programmide võrdlustes mujal maailmas (Salokoski & Mustonen, 2007). Asjaolu tõstatab taas vajaduse meediakasvatusalase koolituse järele. Mujal on tähtsustatud ka ühtse või vähemalt riigisisese meediakasvatuse kontseptsiooni ja strateegiat. Samuti peetakse võrdselt oluliseks nii baas- kui täiendkoolitust (Potter, 2011; Salokoski & Mustonen, 2007). Arvestades käesolevas uurimuses osalenud vastajajate jaotuvust vanuseti ja seniseid teadmisi meediakasvatusest, tuleb ka käesoleva uurimuse tulemusena tähtsustada mõlemat.

Uurimustulemuste põhjal leiti, et enamus lasteaednikest oli meediakasvatuse mõistega kokku puutunud. Suhtumine meediakasvatusse oli positiivne, samas eelistati pigem passiivseid meetodeid ja tegevusi. Ometi pidasid lasteaiaõpetajad ka sisulisi meediakasvatuse aspekte oluliseks ning nende endi passiivsus antud valdkonnas on seletatav teadmatusena ning asjaoluga, et ühtsel viisil koordineeritud juhendamine nende õpingutes (õpetajate baaskoolituses) hetkel puudub.

Kokkuvõtvalt tulemustest:

Õpetajate tähelepanekud meedia võimalikest mõjudest.

-Kõige enam ilmnes lasteaias meediast nähtud kuulnud tegelaste jäljendamist ja imetlemist ning sealt pärinevate teemade kasutamist rolli-ja loovmängudes.

-Oluliseks peetakse meedia piiramist ja alternatiivsete tegevuste leidmist.

Õpetajate meediakasvatusalane teadlikkus.

-Vastanutest 90% olid meediakasvatusest varem kuulnud või lugenud.

-Õpingute raames ei olnud meediakasvatuse sisulised teemad (eesmärgid ja meetodid) käsitlemist leidnud.

-Senine meediakasvatusalane teadlikkus oli valdavalt omandatud iseõppimise teel.

Õpetajate suhtumine meediakasvatusse.

-Meediakasvatust peetakse tähtsaks, kuid teiste õppe-ja kasvatustegevustega võrreldes vähemtähtsaks osaks lasteaiatöös.

-Meediakasvatuste eesmärkidest tähtsustatakse eelkõige selliseid, mis piiravad laste meedia kasutamist ja eeldavad täiskasvanult passiivsemat ettevalmistust tegevuseks.

Meediakasvatuse rakendamine.

-Rakendatakse rohkem selliseid meediakasvatuse meetodeid, mis ei nõua spetsiaalset ettevalmistust ja planeerimist (vestlemine).

-Oluliseks peetakse ka neid tegevusi, mida ise ei rakendata.

-Õpetajate meediakasvatusalases tegevuses peegeldub nende vähene teadlikkus meediakasvatuse mitmekesisusest ja sisust.

Arvamus lasteaiari rolli kohta meediakasvatuses.

-Pea poolte meediakasvatuse aspektide kohta arvavad õpetajad, et sellega peaksid õpetaja ja lapsevanem tegelema võrdsel määral.

Esimene hüpotees, et lasteaiariõpetajad ei teadvusta meediakasvatuse olemust, kuid peavad meediavaldkonnaga tegelemist korraka vajalikuks ja võõraks osaks lasteaiatöös, leidis kinnitust.

Teine hüpotees, et lasteaiariõpetajad tajuvad lapsevanematel meediakasvatatjana suuremat rolli kui endil, leidis kinnitust selles osas, et lapsevanematel nähakse meediakasvatuses peamist rolli. Samas nähti pea poolte meediakasvatuse aspektide osas, et õpetajal ja lapsevanemal on võrdne roll. Lisaks leidis enamik vastajaid, et nad saavad koduga teha meediakasvatusalast koostööd kõigil väljapakutud meetoditel.

Töö piirangud. Kuna küsimustikule vastas vaid 36% protsenti lasteasutustest, ei pruugi tulemused olla laiendatavad kõigile Eesti lasteaiariõpetajatele. Valimi moodustamise meetodika, mis tagas vastanute täieliku anonüümsuse, ei võimalda hinnata seda, kas vastanud ja mittevastanud erinesid mingite parameetrite poolest. Siiski võiks arvata, et vastanud olid meediakasvatuse pigem positiivse kui negatiivse suhtumisega, mistõttu uuringu tulemused pigem üle- kui alahindavad tegelikku olukorda. Küsimustik ei võimaldanud igale vastusele lisada täiendavat selgitust, kuna see oleks käesoleva töö mahtu liialt suurendanud. Seetõttu võib teadmata jääda vastuste taust, s.t. miks vastati

küsimusele just nii nagu vastati. Näiteks, kui valikvastusena on märgitud „ei oska öelda“, pole teada, kas ei saadud aru küsimusest, vastajal puudus oma arvamus antud küsimuses või ei suutnud ta otsustada, kas suhtub väitesse pigem positiivselt või negatiivselt. Uuring annab ülevaate sellest, millised olid lasteaiaõpetajate arvamused selle kohta, kui palju nad meediakasvatusest teavad ning mida nad meediakasvatusest enda arvates rakendavad. See ei pruugi kajastada tegelikke teadmisi ning tegevusi.

ALLIKAD

- Alanen, V. (2007). *Mediakasvatuksen tilaa ja kartoittava kysely lastentarhan- ja luokanopettajaopiskelijoille 2007*. [2012, mai 4].
<http://www.mediamuffinssi.fi/filemanager/File/MM07-raportti-valmis-netti.pdf>
- Bachmann, T. (2005). *Reklaamipsühholoogia*. Tallinn: Ilo
- Bevort, E., Frau-Meigs, D., Jacquinet-Dealunay, G. & Souyri, C (2008). From Grünwald to Paris: Toward a Scale change? In: Jacquinet-Dealunay, G., Carlsson, U., Tayie, S & Tornero J.M (Eds). *Empowerment through media education: An intercultural Dialogue*. Göteborg: Nordicom, 37-49.
- Blackburn, S. (2002). *Oxfordi filosoofialeksikon*. Tallinn: Vagabund.
- Euroopa Liidu Komisjon (2009). *Komisjon seab infoühiskonnale uue eesmärgi: osata uue meediaga ümber käia*. [2011, august 20].
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1244&format=HTML&aged=0&language=ET&guiLanguage=en>
- Grossberg, L., Wartella, E., Whitney, D. C. (1998). *Mediamaking: mass media in a popular culture*. Thousand Oaks: Sage
- Gümnaasiumi riiklik õppekava (2011). *Riigi teataja RT I 14.01.2011, 2*. [2012, mai 13].
<https://www.riigiteataja.ee/akt/120092011002>
- Harro, H. Meedia roll laste maailma kujundajana. *Õpetajate leht*. 11.01.2002. [2011, juuli, 14].
- Herkman, J. (2010). Median markkinoituminen, millenniaalit ja mediakasvatus. Kirj. Meriranta, M (Toim). *Mediakasvatuksen käsikirja*. UNIPress, 63-87
- Jaakkola, M. (2010). Uuden julkisuuden sääntöjä luomassa – keskustelevat vuorovaikutussuhteet keinona sukupolvien välisen digitaalisen kuilun kaventamiseen. Kirj. Meriranta, M (Toim). *Mediakasvatuksen käsikirja*. Koht puudub: UNIPress, 37- 60.

- Jacquinet-Dealunay, G., Carlsson, U., Tayie, S & Tornero J.M (Eds). *Empowerment through media education: An intercultural Dialogue*. Göteborg: Nordicom, 19-37.
- Kangassalo, M., Sommers-Piironen, J & Tanhua-Piironen, E. (2005). Tekniikka ja tutkivaa oppimista lasten oppimisympäristöissä. Kirj. Lahtikainen, A. R., Hietala, P., Inkinen, T., Kangassalo, M., Kivimäki, R & Mäyrä, F (Toim). *Lapsuus mediamaailmassa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Khan, A.W. (2008). Media education, a crucial issue in the building of an inclusive knowledge society. In. Jacquinet-Dealunay, G., Carlsson, U., Tayie, S & Tornero J.M (Eds). *Empowerment through media education: An intercultural Dialogue*. Göteborg: Nordicom, 11-15
- Kink, T. (2008). Infotehnoloogia. Rmt. Kikas, E. (Toim). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 334-350.
- Klaos, S. (2011). Globaalne klassituba ja netigeneratsioon väärtused. Rmt. Kuurme, T (Toim). *Kõneldud ja elatud väärtused erinevates pedagoogilistes kultuurides*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Intsiituut, 161-183.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). *Riigi Teataja I. 23, 152*. [2012, mai 5]. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>
- Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava (2010). Tallinna Pedagoogiline Seminar, V518. 05.2010. TPS nõukogus. [2012, mai, 10]. http://www.tps.edu.ee/uus/index.php?option=com_content&view=article&id=1298&Itemid=672
- Korhonen, P. (2010). Median asettamia haasteita pienten lasten hyvinvoinnille. Kirj. Meriranta, M (Toim). *Mediakasvatuksen käsikirja*. Koht puudub: UNIpress, 9-37
- Vinter, K., Siibak, A. & Kruuse, K. (2010). Meedia mõjud ja meediakasvatus eelkoolieas. *Haridus. 4, 11-17*. [2012, mai 10]. http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/4_2010/lugu2.pdf
- Kunkel, D. (2002). Children and television advertising. In. Singer, D,G.& Singer, J,L.(Ed.). *Handbook of children and the media*. Thousand Oaks: Sage

- Kurm, T. (2004). *Eesti üldhariduskoolide õpetajate valmidus meedia õpetamiseks läbiva teemana*. [Magistritöö]. Tartu Ülikooli Sotsiaalteaduskond: Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond. [2012, aprill 10].
- <http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/10062/1234/5/Kurm.pdf>
- Kuurme, T. (2011). Loeng: Pedagoogiline mitmekesisus teoorias ja praktikas. [2011, November, 23].
- Kuurme, T. & Veisson, M. (2010). Ülevaade väärtustest, väärtuskasvatusest ja moraalist. Rmt. Veisson, M (Koost). *Väärtused koolieelses eas: Väärtuskasvatus lasteaias*. Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus, 9-27.
- Kõuts, R. (2011). McLuhan 100- mis meist saab? *Vikerkaar* 7-8, 69-74
- Lahtikainen, A. R., Hietala, P., Inkinen, T., Kangassalo, M., Kivimäki, R & Mäyrä, F. (2005). Tulevaisuus ja lasten mediamaailma. Kirj. Lahtikainen, A. R., Hietala, P., Inkinen, T., Kangassalo, M., Kivimäki, R & Mäyrä, F(toim). *Lapsuus mediamaailmassa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Lauk, E., Ugur, K. (2003). Õppekava läbiv teema. *Haridus* 5, 12-14.
- Lehtipuu, U.(2006). *Ruuturitari ja digidonna: Lapsi matkalla median*. Helsinki: WSOY.
- Marshall, S. J., Gorely, T. & Biddle, S. (2006). A descriptive epidemiology of screen-based media use in youth:A review and critique. *Journal of Adolescence* 29 (2006), 333–349
- Neeme, M. (2011). Väärtuskasvatus toimib läbi (kooli)elupraktika. Rmt.Kuurme, T (Toim). *Kõneldud ja elatud väärtused erinevates pedagoogilistes kultuurides*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Intsiituut, 142-161.
- Nevski, E. (2011). *Eelkooliealiste laste meediakirjaoskuse kujundamine animatsiooni abil Laagri lasteaia näitel*. Tallinna Ülikool: Informaatika Instituut. [2012, august, 20].
- www.cs.tlu.ee/teemaderegister/get_file.php?id=115
- Niiberg, T. & Linnas, M. (2007). *Laps läheb lasteaeda*. Tartu:Atlex
- Niinistö, H. (Toim.), Ruhala, A (Toim.), Henriksson, A., Pentikäinen, L. *Mediametkaa: mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla*. (2006). Jyväskylä: Gumerrus.

- Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded (2002). *RTL* 96, 1486. [2012, mai 5].
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13363346>
- Potter, W. J. (2011). *Media literacy. 5th edition*. Santa Barbara, University of California: SAGE.
- Põhikooli riiklik õppekava (2011). *Riigi teataja, RT I 14.01.2011, 1*. [2012, mai 12].
<https://www.riigiteataja.ee/akt/120092011009>
- Salokoski, T. & Mustonen, A. (2007). Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin – katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja-säätelyn käytäntöihin. *Mediakasvatusseuran julkaisuksia 2/2007*. [2012, mai 12].
<http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>
- Schneider, B., Scherer, H., Gonser, R. & Tiele, A. (2010). Medienpädagogische kompetenz in kinderschulen. [Eine empirische Studie zur Medienkompetenz von ErzieherInnen in Kindergärten].
- Siibak, A. & Vinter, K. (2010). Making sense of the virtual world for young children: Estonian pre-school teachers' experiences and perceptions. *Journal of Virtual Worlds Research*, 3(2), 3 - 27
- Suoranta, J. (2003). *Kasvatus mediakultuurissa: mitä kasvattajien tulee tietää*. Tampere: Vastapaino.
- Targalt internetis. [2012, aprill 12].
<http://www.targaltinternetis.ee/lastele/>
- The Paris agenda: 12 recommendations for media education (2008). In. Jacquinet-Dealunay, G., Carlsson, U., Tayie, S & Tornero J.M (Eds). *Empowerment through media education: An intercultural Dialogue*. Göteborg: Nordicom,49-57.
- Thorn, W., J. (2008). Preschool children and the media. *Communication Research Trends* 27.2 (2008):1-27.
- Ugaste, A. & Õun, T. (2004). Euroopa koolieelse kasvatuse arenguhoon. Tallinn [2012, aprill 13].
http://www.ut.ee/curriculum/orb.aw/class=file/action=preview/id=36826/Alusharidus_Euroopas.pdf

- Ugur, K. (2004a). *Meediaõpetus põhikoolis: tugimaterjale õpetajale*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Ugur, K. (2004b). Meediaharidus – millal alustada? Lastekaitse Liidu konverents Meie lapse mured: sihtgrupp – laps ehk laps kui teadlik meediatarbija, 2004, november 24. [Konverentsi materjal]
- Ugur, K. (2010). *Implementation of the concept of media education in the Estonian formal education system (Meediaõpetuse kontseptsiooni rakendamine Eesti formaalhariduses)*. Tartu Ülikool, Sotsiaal- ja haridusteaduskond, Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut, Ajakirjanduse õppetool. [Doktoritöö]
- Ugur, K (s.a). *Katse kaardistada meediaõpetuse mõistemaastikku*. Estonian social science online. [2011, aprill 14]
www.sotsioloogia.ee/vana/esso3/12/kadri_ugur.htm
- Vesterinen, O. (2008). *Meediaõpetus Soome õpetajakoolituses*. [2011, august 13].
<http://www.peremeedia.ee/10871>
- Vesterinen, O. (2011). *Media education in the finnish school system: a conceptual analysis of the subject didactic dimension of media education*. University of Helsinki: Faculty of behavioural sciences department of teacher education, media education, publications 12. Üliopistopaino.
- Vinter, K. (2009). *Meediakasvatus Eesti alushariduse institutsioonides: rühmaintervjuu küsimustik*. Autori käsikiri. K.Vinteri valduses.
- Vinter, K. (2010a). Meediamängud lasteaias: Abimaterjal õpetajatele ja õpetajakoolituse üliõpilastele meediakasvatuse läbiviimiseks koolieelses lasteasutuses. Tallinn: Kirjastus ILO.
- Vinter, K. (2012a). *Loeng: Meediakasvatus*. [2012, aprill 18].
- Vinter, K. (2012b). Esimesed sammud väikeste laste meediakasvatuses eestis: uurimistulemusi ja soovitusi õpetajakoolituse arendamiseks. Tartu: Atlex.
- Vinter, K. (s.a.). Väike laps, meedia ja meediakasvatus. Tea ja toimetaja alushariduses [2012, aprill 12].
http://www.teatoimeta.ee/Vaike_laps_meedia_ja_meediakasvat_5.htm

Yates, B. L. (2001). *Applying Diffusion Theory: Adoption of Media Literacy Programs in Schools* [Presentasjon]. [2012, mai 12].

<http://www.westga.edu/~byates/applying.htm>

LISAD

Lisa 1. Uurimistöös kasutatud küsimustik.

Lasteaiaõpetajate küsimustik (meediakasvatus)

Hea lasteaiaõpetaja! Pöördume Teie poole palvega küsimustiku täitmiseks, et koguda väikeste lastega töötavate inimeste arvamusi ja ettepanekuid seoses lasteaia meediakasvatusega. Küsimustiku eesmärk on välja selgitada lastega töötavate spetsialistide tähelepanekud meedia võimalike mõjude kohta eelkooliealisele lapsele, hoiakud ja arusaamad meediakasvatusest ning ettepanekud valdkonna arendamiseks. Meedia võimalikud mõjud on väikeste lastega seoses viimastel aastatel Eestis üha enam kõneaineks ning aina sagedamini räägitakse meediakasvatuse vajadusest kaasaegses lasteaias. Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava meediakasvatust eraldi valdkonnana hetkel aga ei sisalda. Ankeedi täitmisega annate suure panuse meediakasvatuse kui uue valdkonna arendamise nii õpetajakoolituses kui ka lasteaedades. Oleme selle panuse eest Teile juba ette tänulikud! Küsitluses palume Teil märkida oma lasteaed, mis võimaldab meil kaardistada võimaliku vahendite vajaduse erinevates lasteaedades/piirkondades ning teha põhjendatud ettepanekuid tehnilise baasi parandamiseks lasteaedades. Küsitluse korraldajad tagavad Teie konfidentsiaalsuse ning saadud andmeid kasutame vaid teaduslikel ja hariduskorralduslikel eesmärkidel ülidistatud kujul. Küsimustikku salvestada ei saa. Palume varuda küsimustiku täitmiseks vähemalt 30-40 minutit aega, et saaksite alustatud töö lõpetada. Palume Teil ankeedile vastata hiljemalt Täname Teid meeldiva koostöö eest! Täiendavat teavet küsitluse kohta saab: Kristi Vinter, e-post: kristi.vinter@gmail.com

Esiteks on meil mõned üldised küsimused Teie töö kohta lasteaias

1. Kellena Te lasteaias töötate? Valige sobilik vastusevariant järgmiste valikute hulgast

- Õpetaja
- Muusika- või liikumisõpetaja
- Lasteaia direktor
- Õppealajuhataja

- Õpetaja-abi

2. Palun kirjutage oma rühma kohta järgmised andmed Laste arv minu rühmas (numbritega)

3. Mitu aastat olete töötanud lasteaedades? Märkige numbritega

4. Millist eriala Te olete õppinud? Kui olete lõpetanud mitu eriala, kirjutage palun kõik võimalikud vastused.

- Lasteaiaõpetaja / alushariduse pedagoog
- Klassiõpetaja
- Sotsiaaltöö
- Lapsehoidja
- Ei ole eriala omandanud
- Other:

4.1 Mis aastal Te kooli lõpetasite? Kirjutage siia palun, millisel aastal Te viimasena lõpetatud eriala lõpetasite

5. Milline on Teie haridustase praegusel hetkel?

- Põhiharidus
- Keskharidus
- Kesk-eriharidus
- Kõrgharidus

6. Järgnevalt on loetletud mõned aspektid laste meediakasutamise kohta. Palun märkige, kas neid teemasid käsitleti teie õpingute ajal.

	Olid õpingute osaks ja seda arutati sageli / intensiivselt	Olid õpingute osaks aga arutleti harva	Ei olnud osa õpingutest
meedia tähendus laste jaoks	☐	☐	☐
meediakasvatuse eesmärgid ja meediakasvatus lasteaias	☐	☐	☐
koostöö vanematega laste meediakasvatases	☐	☐	☐
laste telerivaatamine	☐	☐	☐
televisiooni mõju lastele	☐	☐	☐
laste interneti kasutamine	☐	☐	☐
reklaam ja lastele suunatud meedia kommertsialiseerumine	☐	☐	☐

6.1 Milliseid omandatud teadmisi peate nüüd oma igapäevatoos tähtsaks?

	Hindan omandatud teadmisi praeguse töökoha seisukohalt oluliseks	Ei saa hinnata, ei olnud osa õpingutest
meedia tähendus laste jaoks	☐	☐
meediakasvatuse eesmärgid ja meediakasvatus lasteaias	☐	☐
koostöö vanematega laste meediakasvatases	☐	☐

	Hindan omandatud teadmisi praeguse töökoha seisukohalt oluliseks	Ei saa hinnata, ei olnud osa õpingutest
laste telerivaatamine	☐	☐
televisiooni mõju lastele	☐	☐
laste interneti kasutamine	☐	☐
reklaam ja lastele suunatud meedia kommertsialiseerumine	☐	☐

7. Kust olete saanud oma senised teadmised meediakasvatusest?

- Pole kunagi midagi meediakasvatusest kuulnud
- Olen lugenud (täpsustage palun küsimust 7.1.)
- Olen osalenud kursusel (täpsustage palun küsimust 7.2.)
- Mujalt (täpsustage palun küsimust 7.3.)

7.1. Kust olete meediakasvatuse kohta lugenud?

7.2. Millis(te)l kursus(te)l olete osalenud?

7.3. Kust olete saanud oma senised teadmised meediakasvatuse kohta?

8. Kui oluliseks peate järgmiste valdkondi lasteaia õppe-kasvatustöös

	1 - täiesti tähtsusetu	2	3	4	5 - väga tähtis
Tunnetus- ja õpioskused	☐	☐	☐	☐	☐
Sotsiaalsed oskused	☐	☐	☐	☐	☐
Mänguoskused	☐	☐	☐	☐	☐
Enesekohased oskused	☐	☐	☐	☐	☐
Meediakasvatus	☐	☐	☐	☐	☐
Matemaatika	☐	☐	☐	☐	☐
Muusika ja kunst	☐	☐	☐	☐	☐
Keel ja kõne	☐	☐	☐	☐	☐
Koostöö lastevanematega (meediakasvatuse alal)	☐	☐	☐	☐	☐

	1 - täiesti tähtsusetu	2	3	4	5 - väga tähtis
Multikultuurne kasvatus	☐	☐	☐	☐	☐
Väärtuskasvatus	☐	☐	☐	☐	☐
0					

Järgnevalt mõned küsimused laste meediakasutamise kohta

9. Laste suhted meediaga. Palun märkige, kuivõrd paikapidavad on need ütlused enamike laste meediakasutamise kohta

	1 - ei ole üldse nii	2	3
lapsed tegelevad meelsamini meediaga (näiteks televisioon, CD-plaatide kuulamine, mängukonsoolid jne) kui mängivad teiste lastega.	☐	☐	☐
lapsed tegelevad meelsamini meediaga (näiteks televisioon, CD-plaatide kuulamine, mängukonsoolid jne) kui mängivad teiste lastega.	☐	☐	☐
lapsed on meedia suhtes abitud	☐	☐	☐
lapsed on meedia suhtes abitud	☐	☐	☐
lapsed õpivad kiiresti eristama fiktsiooni ja reaalsust	☐	☐	☐
täiskasvanud peaksid kontrollima, et lapsed kasutaksid meediat nii harva kui võimalik	☐	☐	☐
täiskasvanud peaksid kontrollima, et lapsed kasutaksid meediat nii harva kui võimalik	☐	☐	☐
lapsed kipuvad meediavägivalda imiteerima	☐	☐	☐
lapsed kipuvad meediavägivalda imiteerima	☐	☐	☐
lapsed omandavad meediast negatiivseid käitumismustreid	☐	☐	☐
lastel on võimalik meedia abil tähtsaid asju õppida	☐	☐	☐

10. Meediakasvatusega saab lasteaias siduda erinevaid eesmärgi. Millised järgnevatest on Teie arvates lasteaias olulised ülesanded ja millised mitte? Lapsed peaksid õppima lasteaias

	1 - täiesti tähtsusetu	2	3	4	5 - väga tähtis
meedia sisu mõistma, reaalsust ja fiktsiooni eristama	☐	☐	☐	☐	☐

	1 - täiesti tähtsusetu	2	3	4	5 - väga tähtis
erinevaid tehnilisi vahendeid kasutama	☐	☐	☐	☐	☐
meedia sisu loomist (nt kuuldemäng, telesaade vms)	☐	☐	☐	☐	☐
leidma meedia kasutamise kõrval alternatiivseid tegevusi	☐	☐	☐	☐	☐
oma meediakasutamise üle arutlema	☐	☐	☐	☐	☐
kasutama meediat erinevateks vajadusteks	☐	☐	☐	☐	☐
kriitilist suhtumist reklaami	☐	☐	☐	☐	☐
meedia mõju äratundmist (näiteks oma tunnetele või käitumisele)	☐	☐	☐	☐	☐
arvestama meediale kuluvat aega	☐	☐	☐	☐	☐
tundma meedia võimalusi eneseväljenduse ja suhtlemisvahendina	☐	☐	☐	☐	☐
internetti turvaliselt kasutama	☐	☐	☐	☐	☐

11. Nüüd teie isiklikud arvamused lasteaia meediakasvatuse kohta. Palun märkige, kas olete järgmiste väidetega nõus või mitte

	1 - ei ole üldse nõus	2	3	4 - täiesti nõus
lasteaias peaksid lapsed olema meedia eest kaitstud	☐	☐	☐	☐
lasteaias peaksid lapsed olema meedia eest kaitstud	☐	☐	☐	☐
räägin kolleegidega tihti meediakasvatusest	☐	☐	☐	☐
meediakasvatus on eelkõige lapsevanemate ülesanne	☐	☐	☐	☐
õpetajatel on keeruline olla kursis meedia arengutega	☐	☐	☐	☐
lastel peaks olema juba lasteaias võimalik arvutiga tutvuda	☐	☐	☐	☐
lastel peaks olema juba lasteaias võimalik arvutiga tutvuda	☐	☐	☐	☐
meediakasvatus näib mulle üsna tähtsusetu	☐	☐	☐	☐
ma ei arva, et ma peaksin lasteaias veel ka meediakasvatusega tegelema	☐	☐	☐	☐
mul puuduvad tehnilised võimalused lasteaias meediakasvatusega tegelemiseks	☐	☐	☐	☐

	1 - ei ole üldse nõus	2	3	4 - täiesti nõus
lasteaed saab meediateadlikkuse suurendamiseks vähe kaasa aidata	☐	☐	☐	☐

12. Lapsed väljendavad ise aeg-ajalt oma meediakogemusi. Järgnevalt on on toodud mõned näited. Palun märkige iga tegevuse juures, kui tihti Te seda laste juures olete märganud.

	mitte kunagi	harva	mõnikord	tihti	väga tihti
meediast nähtud-kuuldud teemade kasutamine rolli- ja loovmängudes	☐	☐	☐	☐	☐
kõnelemine oma meediakasutusest	☐	☐	☐	☐	☐
meediaga seotud tunnete kirjeldamine	☐	☐	☐	☐	☐
meediast nähtud inimeste ja tegelaste jäljendamine	☐	☐	☐	☐	☐
meediast nähtud inimeste ja tegelaste imetlemine	☐	☐	☐	☐	☐
meediast nähtud-kuuldud lugude ümberjutustamine	☐	☐	☐	☐	☐
meediast nähtud inimeste ja tegelaste joonistamine või meisterdamine	☐	☐	☐	☐	☐
televisiorist või reklaamidest kuuldud laulude laulmine ja tekstide tsiteerimine	☐	☐	☐	☐	☐
lasteaias olemasolevate meediavahendite iseseisev kasutamine	☐	☐	☐	☐	☐
soov luua ise meediasisu (nt ajalehte, videofilmi või kuuldemängu)	☐	☐	☐	☐	☐
meediast nähtud-kuuldud teemade edasiuurimine (täiskasvanute või raamatute kaudu)	☐	☐	☐	☐	☐
meediast nähtud-kuuldud teemade üle arutlemine	☐	☐	☐	☐	☐
meediavägivalla matkimine	☐	☐	☐	☐	☐

13. Kui sageli Te ise julgustate lapsi järgmisteks meediaga seotud tegevusteks?

	mitte kunagi	harva	mõnikord	tihti
meediast nähtud-kuuldud teemade kasutamine rolli- ja loovmängudes	☐	☐	☐	☐
meediast nähtud-kuuldud teemade kasutamine rolli- ja loovmängudes	☐	☐	☐	☐

	mitte kunagi	harva	mõnikord	tihti
kõnelemine oma meediakasutusest	☐	☐	☐	☐
meediaga seotud tunnete kirjeldamine	☐	☐	☐	☐
meediast nähtud inimeste ja tegelaste jälgendamine	☐	☐	☐	☐
meediast nähtud inimeste ja tegelaste imetlemine	☐	☐	☐	☐
meediast nähtud inimeste ja tegelaste imetlemine	☐	☐	☐	☐
meediast nähtud-kuuldud lugude ümberjutustamine	☐	☐	☐	☐
meediast nähtud inimeste ja tegelaste joonistamine või meisterdamine	☐	☐	☐	☐
televisoorist või reklaamidest kuuldud laulude laulmine ja tekstide tsiteerimine	☐	☐	☐	☐
lasteaia olemasolevate meediavahendite iseseisev kasutamine	☐	☐	☐	☐
lasteaia olemasolevate meediavahendite iseseisev kasutamine	☐	☐	☐	☐
soov luua ise meediasisu (nt ajalehte, videofilmi või kuuldemängu)	☐	☐	☐	☐

14. Meediakasvatuse läbiviimisel saab lasteaia rakendada erinevaid meetodeid. Palun märkige, kui oluliseks peate meediakasvatuses järgmiste meetodite kasutamist

	1- täiesti ebaoluline	2
Vestlused lastega erinevatel meediateemadel	☐	☐
Vestlused lastega erinevatel meediateemadel	☐	☐
Vestlused lastega erinevatel meediateemadel	☐	☐
Meediast ajendatud rolli- ja situatsioonimängude läbiviimine lastega	☐	☐
Meediast ajendatud rolli- ja situatsioonimängude läbiviimine lastega	☐	☐
Meediateadlikkuse tõstmine lugude kaudu (kirjanduse, uudiste ettelugemine)	☐	☐
Meediateadlikkuse tõstmine lugude kaudu (kirjanduse, uudiste ettelugemine)	☐	☐
Meediateadlikkuse tõstmine lugude kaudu (kirjanduse, uudiste ettelugemine)	☐	☐
Lastega meedia loomine (multifilmi või esitluse loomine, fotode tegemine, salvestised jms)	☐	☐
Lastega meedia loomine (multifilmi või esitluse loomine, fotode tegemine, salvestised jms)	☐	☐
Meediateemaliste päevade/nädalate läbiviimine	☐	☐

	1- täiesti ebaoluline	2
Meediateemaliste päevade/nädalate läbiviimine	☐	☐
Meediateemaliste päevade/nädalate läbiviimine	☐	☐

15. Meediakasvatuse läbiviimisel saab lasteaias rakendada erinevaid meetodeid. Palun märkige, kui tihti te ise rakendate järgmisi meetodeid.

	mitte kunagi	harva	mõnikord
Olen vestelnud lastega erinevatel meediateemadel	☐	☐	☐
Olen vestelnud lastega erinevatel meediateemadel	☐	☐	☐
Olen lastega läbi viinud meediast ajendatud rolli- ja situatsioonimänge	☐	☐	☐
Olen lastega läbi viinud meediast ajendatud rolli- ja situatsioonimänge	☐	☐	☐
Olen jutustanud ja lugenud lastele lugusid nende meediateadlikkuse tõstmiseks	☐	☐	☐
Olen loonud sisu koos lastega (multifilmi või esitluse loomine, fotode tegemine, salvestised jms)	☐	☐	☐
Olen loonud sisu koos lastega (multifilmi või esitluse loomine, fotode tegemine, salvestised jms)	☐	☐	☐
Olen viinud läbi meediateemalise päeva/nädala	☐	☐	☐
Olen viinud läbi meediateemalise päeva/nädala	☐	☐	☐
Olen käinud õppekäigul televisioonis, toimetuses vms	☐	☐	☐
Olen kasutanud meediavahendeid (televisoor, arvuti, fotoaparaat jms) koos lastega õppetegevustes	☐	☐	☐
Olen kasutanud meediavahendeid (televisoor, arvuti, fotoaparaat jms) koos lastega õppetegevustes	☐	☐	☐
Oleme vaadanud multifilme	☐	☐	☐

16. Kui tihti juhtub, et Te räägite lapsevanematega meediapädevusest? ** Meediapädevus on kriitiline ja teadlik suhtumine meedias pakutavasse, oskus kasutada meediat teabe leidmiseks ja oma eesmärkide saavutamiseks.

- peaaegu mitte kunagi /mitte kunagi
- 1-2 korda poolaastas
- 1-2 korda kuus
- 1-2 korda nädalas
- iga päev / peaaegu iga päev

17. Millises vormis toimub reeglina meediakasvatuse alane suhtlemine lapsevanematega? (Valida võib mitu vastust)Kõnelused lapsevanematega toimuvad reeglina...

- lapsevanemate koosolekutel
- lühikeste kõnelustena lapse lasteaeda toomisel ja viimisel
- e-kirjade teel
- rühmastendi kaudu
- veebimaterjalide abil (koduleht, blogi jms)
- arenguestlustel lapsevanematega
- telefoni teel
- Other:

18. Millised sündmused viivad tavaliselt selliste kõnelusteni? (valida võib mitu vastust)Kõnelused vanematega meediakasvatusest toimuvad tavaliselt...

- kui lapse käitumises esineb midagi murettekitavat, mis võib olla seotud meedia kasutamisega
- kui lapse käitumises esineb midagi rõõmustavat, mis võib olla seotud meedia kasutamisega
- arenguestlustel lapsevanematega
- seoses meediaga seotud projektidega, mida viiakse läbi koostöös vanematega
- Other:

19. Milline on Teie arvamus lasteaia ja kodu rolli kohta laste meediateadlikkuse kujundamisel? Palun märkige, kes võiks olla lastele toeks järgmistes tegevustes

	Peamiselt õpetaja	Peamiselt lapsevanem
Reguleerida aega, mida laps veedab meediaga	☐	☐
Reguleerida aega, mida laps veedab meediaga	☐	☐
Valida lapseni jõudva meedia sisu	☐	☐
Valida lapseni jõudva meedia sisu	☐	☐
Luu lapsega koos meediat	☐	☐
Luu lapsega koos meediat	☐	☐
Vestelda lapsega temani jõudvast meediasisust	☐	☐
Vestelda lapsega temani jõudvast meediasisust	☐	☐
Mõjutada laste meediatarbimist	☐	☐
Mõjutada laste meediatarbimist	☐	☐
Kujundada ümber tõenäoliselt meedia mõjul kujunenud käitumist	☐	☐
Kujundada ümber tõenäoliselt meedia mõjul kujunenud käitumist	☐	☐
Juhendada lapse turvalist internetikasutamist	☐	☐

20. Milliseks hindate lasteaiaõpetaja võimalusi meediakasvatuse alaseks koostööks koduga? Õpetaja ...

	1 - ei ole üldse nõus	2
saab anda soovitusi, kui palju võiks laps televisiooni ja internetti kasutada ja millist sisu tarbida	☐	☐
saab anda soovitusi, kui palju võiks laps televisiooni ja internetti kasutada ja millist sisu tarbida	☐	☐
saab anda soovitusi, kui palju võiks laps televisiooni ja internetti kasutada ja millist sisu tarbida	☐	☐
saab teavitada harivatest ja eakohastest arvutimängudest ja internetikeskkondadest	☐	☐
saab teavitada harivatest ja eakohastest arvutimängudest ja internetikeskkondadest	☐	☐
saab informeerida vanemaid rühmas väljenduvatest meedia mõjudest	☐	☐
saab informeerida vanemaid rühmas väljenduvatest meedia mõjudest	☐	☐
saab informeerida vanemaid rühmas väljenduvatest meedia mõjudest	☐	☐
saab pakkuda teabematerjale ja artikleid	☐	☐
saab pakkuda teabematerjale ja artikleid	☐	☐
peaks koolitama vanemaid	☐	☐
1	r00ABXNyABFqY:	

Järgnevalt mõned küsimused Teie meediakasutuse kohta

21. Millised järgmistest seadmetest on olemas teie majapidamises? Valida võib mitu vastust

- Televiisor
- Lauaarvuti
- Sülearvuti
- Tahvelarvuti
- Internetiühendus
- Printer
- Skanner
- Data-projektor
- Raadio
- CD-mängija
- mp3-mängija
- Diktofon

- Kõlarid
- Digikaamera
- Mobiiltelefon
- GPS-seade
- Mängukonsool

21.1 Millised järgmistest seadmetest on olemas teie lasteaia? Valida võib mitu vastust

- Televiisor
- Lauaarvuti
- Sülearvuti
- Tahvelarvuti
- Internetiühendus
- Printer
- Skänner
- Data-projektor
- Raadio
- CD-mängija
- mp3-mängija
- Diktofon
- Kõlarid
- Digikaamera
- Mobiiltelefon
- GPS-seade
- Mängukonsool
- SMART-tahvel (puuetundlik tahvel)

21.2 Millised järgmistest seadmetest Te ise kasutate? Valida võib mitu vastust

- Televiisor
- Lauaarvuti
- Sülearvuti
- Tahvelarvuti
- Internetiühendus
- Printer
- Skänner
- Data-projektor
- Raadio

- CD-mängija
- mp3-mängija
- Diktofon
- Kõlarid
- Digikaamera
- Mobiiltelefon
- GPS-seade
- Mängukonsool
- SMART-tahvel (puutetundlik tahvel)

22. Kui mõtlete ühele tavalisele tööpäevale, siis kui kaua Te kasutate enda tarbeks järgmisi meedialiike? 22.1
Televisionoon umbes ... (palun märkige vastus numbritega järgmiselt TUNNID,MINUTID (nt 2,40)

22.2 Raadio umbes ... (palun märkige vastus numbritega järgmiselt TUNNID,MINUTID (nt 2,40)

22.3 Internet umbes ... (palun märkige vastus numbritega järgmiselt TUNNID,MINUTID (nt 2,40)

22.4 muu arvutitegevus umbes ... (palun märkige vastus numbritega järgmiselt TUNNID,MINUTID (nt 2,40)

23. Kui tihti te kasutate teisi meedialiike?

	Mitte kunagi	Harvem kui 1 kord nädalas	1 kord nädalas	Peaaegu iga päev	Iga päev
Ajalehtede lugemine	☐	☐	☐	☐	☐
Ajakirjade lugemine	☐	☐	☐	☐	☐
Raamatute lugemine	☐	☐	☐	☐	☐
Video/DVD vaatamine	☐	☐	☐	☐	☐
Kino külastamine	☐	☐	☐	☐	☐

24. Meedia rolli ja tähtsuse kohta on inimestel erinevaid arvamusi. Kuidas nõustute järgnevate arvamustega?*

	1 - ei ole üldse nõus	2	3	4 - täiesti nõus
reklaam mõjutab inimesi ülemäära tarbima	☐	☐	☐	☐
reklaam mõjutab inimesi ülemäära	☐	☐	☐	☐

	1 - ei ole üldse nõus	2	3	4 - täiesti nõus
tarbima				
ainult see, kes kasutab erinevat liiki meediat, on hästi informeeritud	☐	☐	☐	☐
meedia määrab teemad, millest inimesed räägivad	☐	☐	☐	☐
meedia areng toimub nii tormiliselt, et sellest kaob kiiresti ülevaade	☐	☐	☐	☐
uued meedialiigid nagu arvuti ja internet teevad meie elu üha lihtsamaks	☐	☐	☐	☐
uued meedialiigid nagu arvuti ja internet teevad meie elu üha lihtsamaks	☐	☐	☐	☐
televisioon rikastab meie kultuurielu	☐	☐	☐	☐
uudised on muutunud meedias liiga pealiskaudseks	☐	☐	☐	☐
interneti tõttu kaotavad inimesed oma sotsiaalsed kontaktid	☐	☐	☐	☐
meedia pakub meeldivat ajaviidet	☐	☐	☐	☐
2	r00ABXNyABFqY:			

Lisa 2. Logistilise regressiooni analüüsi tulemused õppevaldkondade võrdluses.

Tabel 1. Logistilise regressiooni analüüsi tulemused tegurite kohta, mis mõjutavad erinevate õppe-kasvatustöö valdkondade pidamist väga tähtsaks. Kõik analüüsis kontrollitud tegurid on esitatud šansside suhtena (95% usalduspiiriga). Rasvaselt on trükitud statistiliselt olulised ($p < 0,05$) tulemused.

	Vanus alla 35*	Vanus üle 50*	Tööstaaž kuni aastat [#]	Tööstaaž üle 5 25 aasta [#]	Osalenud kursusel	Lugenud meediakasva- tuse kohta	Saanud tead- mised mujalt
Tunnetus- ja õpioskused	2,9 (1,02-8,3)	1,1 (0,5-2,5)	0,3 (0,1-0,7)	0,9 (0,4-2,1)	1,0 (0,5-2,0)	1,8 (0,9-3,6)	0,9 (0,5-2,0)
Sotsiaalsed oskused	5,0 (0,4-57,8)	0,2 (0,04-1,1)	0,1 (0,02-1,03)	0,7 (0,1-3,6)	5,4 (0,6-45,2)	6,0 (1,6-22,7)	2,1 (0,5-9,7)
Mänguoskused	8,1 (1,5-43,2)	0,5 (0,2-1,4)	0,1 (0,03-0,3)	0,6 (0,2-1,8)	1,3 (0,5-3,6)	2,0 (0,8-5,3)	0,9 (0,3-2,4)
Enesekohased oskused	1,5 (0,5-4,6)	0,9 (0,3-2,3)	0,4 (0,1-1,1)	0,9 (0,3-2,4)	1,7 (0,7-4,2)	1,1 (0,5-2,5)	0,6 (0,3-1,3)
Meediakasvatus	1,3 (0,6-2,7)	1,2 (0,7-2,3)	0,3 (0,1-0,6)	0,6 (0,3-1,1)	2,0 (1,2-3,4)	1,3 (0,7-2,2)	1,9 (1,1-3,2)
Matemaatika	1,6 (0,8-3,2)	1,3 (0,7-2,4)	0,5 (0,2-0,9)	1,0 (0,5-2,0)	1,4 (0,8-2,4)	1,1 (0,7-1,9)	1,1 (0,6-1,9)
Muusika ja kunst	1,1 (0,5-2,2)	0,8 (0,4-1,6)	0,5 (0,2-1,01)	1,3 (0,6-2,6)	1,3 (0,7-2,3)	0,7 (0,4-1,3)	1,2 (0,7-2,2)
Keel ja kõne	0,6 (0,2-1,5)	1,6 (0,6-4,1)	0,6 (0,3-1,5)	0,8 (0,3-2,1)	0,6 (0,3-1,3)	0,5 (0,2-1,1)	0,8 (0,4-1,7)
Meediakasvatusalane lastevanematega	koostöö 1,2 (0,6-2,5)	2,1 (1,1-3,9)	0,3 (0,1-0,6)	0,5 (0,2-0,9)	1,8 (1,1-3,1)	1,7 (0,99-2,8)	1,3 (0,8-2,3)
Multikultuurne kasvatus	1,5 (0,8-3,1)	0,96 (0,5-1,7)	0,5 (0,3-1,1)	0,97 (0,5-1,8)	1,6 (0,96-2,6)	1,1 (0,7-1,8)	0,97 (0,6-1,6)
Väärtus-kasvatus	2,1 (0,7-6,5)	1,03 (0,4-2,5)	0,4 (0,1-1,03)	0,7 (0,3-1,8)	1,3 (0,6-2,8)	3,0 (1,4-6,4)	0,9 (0,4-1,9)

* võrreldes vanusegrupiga 35-49 aastat [#] võrreldes tööstaažiga kuni 6-25 aastat

Lisa 3. Logistilise regressiooni tulemused oluliste meediakasvatustulemuste osas.

Tabel 2. Logistilise regressiooni analüüsi tulemused tegurite kohta, mis mõjutavad erinevate meediakasvatustulemuste tähtsaks pidamist, mida lapsed lasteaias õppima peaks. Kõik analüüsis kontrollitud tegurid on esitatud šansside suhtena (95% usalduspiiriga). **Rasvaselt** on trükitud statistiliselt olulised ($p < 0,05$) tulemused.

	Vanus alla 35*	Vanus üle 50*	Tööstaaž kuni aastat [#]	Tööstaaž üle 5 25 aasta [#]	Osalenud kursusel	Lugenud meediakasva- tuse kohta	Saanud meediatead- mised mujalt
meedia sisu mõistma, reaalsust ja fiktsiooni eristama	1,7 (0,7-4,2)	1,6 (0,8-1,2)	1,2 (0,5-2,9)	0,6 (0,3-1,2)	1,1 (0,6-2,0)	2,1 (1,2-3,7)	1,4 (0,7-2,6)
erinevaid tehnilisi vahendeid kasutama	0,8 (0,4-1,6)	2,4 (1,3-4,5)	1,0 (0,5-2,0)	0,4 (0,2-0,8)	1,2 (0,7-2,0)	0,95 (0,6-1,6)	0,8 (0,5-1,4)
meedia sisu loomist (nt kuuldemäng, telesaade vms)	1,1 (0,6-2,2)	1,4 (0,8-2,6)	1,1 (0,6-2,1)	0,5 (0,3-0,99)	1,1 (0,7-1,9)	1,2 (0,7-2,0)	0,97 (0,6-1,3)
leidma meedia kasutamise kõrval alternatiivseid tegevusi	0,96 (0,2-3,8)	1,2 (0,5-3,4)	0,98 (0,25-9,8)	0,27 (0,01-0,8)	1,9 (0,7-5,4)	1,3 (0,5-3,2)	2,8 (0,9-8,6)
oma meediakasutamise üle arutlema	1,9 (0,9-4,0)	1,8 (0,95-3,3)	1,0 (0,5-2,1)	0,6 (0,3-1,2)	1,5 (0,9-2,6)	1,1 (0,6-1,9)	1,3 (0,7-2,2)
kasutama meediat erinevateks vajadusteks	1,9 (0,9-4,0)	1,8 (0,95-3,3)	1,0 (0,5-2,1)	0,6 (0,3-1,2)	1,5 (0,9-2,6)	1,1 (0,6-1,9)	1,3 (0,7-2,2)
kriitilist suhtumist reklaami	1,4 (0,6-3,2)	1,6 (0,8-3,0)	1,1 (0,5-2,3)	0,6 (0,3-1,2)	1,1 (0,6-2,0)	1,9 (1,1)	1,6 (0,8-2,9)
meedia mõju äratundmist (näiteks oma tunnetele või käitumisele)	0,98 (0,4-2,3)	2,1 (0,98-4,4)	0,95 (0,4-2,2)	0,4 (0,2-0,9)	0,9 (0,5-1,6)	0,8 (0,4-1,6)	1,2 (0,6-2,2)
Arvestama meediale kuluvat aega	1,2 (0,6-2,6)	1,5 (0,8-2,9)	0,9 (0,4-1,9)	0,6 (0,3-1,2)	0,96 (0,5-1,7)	1,1 (0,6-2,0)	1,3 (0,7-2,3)
Tundma meedia võimalusi eneseväljenduse ja suhtlemisvahendina	1,1 (0,6-2,2)	1,2 (0,7-2,0)	0,8 (0,4-1,6)	0,8 (0,5-1,6)	1,2 (0,7-2,0)	1,2 (0,7-2,0)	0,97 (0,6-1,6)
Internetti turvaliselt kasutama	2,0 (0,9-4,4)	2,0 (1,01-2,8)	0,9 (0,4-1,9)	0,6 (0,3-1,3)	1,5 (0,8-2,7)	1,6 (0,9-2,7)	0,9 (0,5-1,5)

* võrreldes vanusegrupiga 35-49 aastat # võrreldes tööstaažiga kuni 6-25 aastat

Lisa 4. Logistilise regressiooni tulemused meediakasvatuse meetodite osas.

Tabel 3. Logistilise regressiooni analüüsi tulemused tegurite kohta, mis mõjutavad erinevate meediakasvatuse meetodite pidamist oluliseks. Kõik analüüsis kontrollitud tegurid on esitatud šansside suhtena (95% usalduspiiriga). **Rasvaselt** on trükitud statistiliselt olulised ($p < 0,05$) tulemused.

	Vanus alla 35*	Vanus üle 50*	Tööstaaž kuni aastat [#]	Tööstaaž üle 5 25 aasta [#]	Osalenud kursusel	Lugenud meediakasva- tuse kohta	Saanud meediatead- mised mujalt
Vestlused lastega erinevatel meediateemadel	2,1 (0,98-4,5)	0,8 (0,5-1,5)	0,9 (0,5-1,5)	1,2 (0,65-2,4)	2,6 (1,4-4,6)	1,5 (0,9-2,6)	2,4 (1,3-4,3)
Meediast ajendatud rolli- ja situatsioonimängude läbiviimine lastega	1,3 (0,6-2,5)	0,8 (0,5-1,5)	1,0 (0,5-2,0)	1,0 (0,6-1,9)	1,2 (0,7-2,0)	1,4 (0,9-2,4)	1,2 (0,7-2,0)
Meediateadlikkuse tõstmine lugude kaudu (kirjanduse, uudiste ettelugemine)	1,5 (0,7-3,2)	0,96 (0,5-1,8)	0,8 (0,4-1,7)	0,7 (0,4-1,4)	2,2 (1,2-3,8)	1,8 (1,1-3,1)	1,4 (0,8-2,5)
Lastega meedia loomine (multifilmi või esitluse loomine, fotode tegemine, salvestised jms)	2,6 (1,3-5,5)	1,1 (0,6-2,0)	0,5 (0,3-1,1)	0,6 (0,3-1,1)	1,6 (0,98-2,8)	1,7 (1,1-2,9)	0,9 (0,5-1,5)
Meediateemaliste päevade/nädalate läbiviimine	2,4 (1,2-4,9)	0,97 (0,5-1,8)	0,5 (0,3-1,1)	0,5 (0,3-1,01)	2,1 (1,2-3,5)	0,9 (0,5-1,5)	0,8 (0,5-1,4)
Õppekäigud tele- või raadiojaama, ajakirja toimetusse vms	2,3 (1,1-4,7)	0,7 (0,4-1,2)	0,7 (0,4-1,5)	1,0 (0,5-1,9)	0,8 0,5-1,4	0,8 (0,5-1,4)	0,9 (0,5-1,6)
Meediavahendite (televisoor, arvuti, fotoaparaat jms) kasutamine koos lastega õppetegevustes	0,8 (0,4-1,7)	0,8 (0,4-1,5)	0,7 (0,3-1,4)	0,9 (0,5-1,8)	1,7 (0,9-2,9)	0,7 (0,4-1,1)	1,1 (0,7-2,0)

* võrreldes vanusegrupiga 35-49 aastat [#] võrreldes tööstaažiga kuni 6-25 aastat

Lisa 5. Logistilise regressiooni tulemused meediakasvatuse rakendamise osas.

Tabel 4. Logistilise regressiooni analüüsi tulemused tegurite kohta, mis mõjutavad erinevate meediakasvatuse meetodite rakendamist. Kõik analüüsis kontrollitud tegurid on esitatud šansside suhtena (95% usalduspiiriga). **Rasvaselt** on trükitud statistiliselt olulised ($p < 0,05$) tulemused.

	Vanus alla 35*	Vanus üle 50*	Tööstaaž kuni 5 aastat [#]	Tööstaaž üle 5 aasta [#]	Osalenud kursusel	Lugenud meediakasva- tuse kohta	Saanud meediatead- mised mujalt
	1,3 (0,6-2,0)	0,6 (0,3-1,1)	0,4 (0,2-0,9)	1,2 (0,6-2,4)	4,0 (2,1-7,8)	3,2 (1,7-5,7)	2,7 (1,4-5,2)
Olen vestelnud lastega erinevatel meediateemadel							
Olen lastega läbi viinud meediast ajendatud rolli- ja situatsioonimänge	0,8 (0,4-1,6)	0,98 (0,5-1,8)	0,9 (0,4-1,7)	1,5 (0,8-2,7)	1,7 (0,99-2,8)	1,7 (1,01-2,8)	1,3 (0,8-2,2)
Olen jutustanud ja lugenud lastele lugusid nende meediateadlikkuse tõstmiseks	0,7 (0,4-1,5)	0,8 (0,5-1,5)	0,8 (0,4-1,6)	1,2 (0,7-2,3)	2,1 (1,2-3,5)	2,1 (1,2-3,2)	1,7 (0,98-2,8)
Olen loonud sisu koos lastega (multifilmi või esitluse loomine, fotode tegemine, salvestised jms)	1,6 (0,8-3,2)	1,1 (0,6-2,0)	0,6 (0,3-1,2)	0,7 (0,4-1,4)	1,8 (1,05-3,0)	1,1 (0,6-1,8)	1,0 (0,6-1,7)
Olen viinud läbi meediateemalise päeva/nädala	2,1 (0,8-6,1)	1,3 (0,5-3,5)	0,5 (0,2-1,5)	0,6 (0,2-1,8)	4,0 (1,9_8,4)	1,3 (0,6-2,8)	1,2 (0,6-2,7)
Olen käinud õppekäigul televisioonis, toimetuses vms.	3,7 (1,1-13,0)	1,7 (0,6-5,1)	0,2 (0,4_1,01)	1,4 (0,5-3,9)	1,9 (0,8_4,5)	0,7 (0,3-1,6)	1,1 (0,4-2,6)
Olen kasutanud meediavahendeid (televisoor, arvuti, fotoaparaat jms) koos lastega õppetegevustes	1,5 (0,7-3,3)	0,98 (0,5-1,9)	0,6 (0,3-1,1)	0,9 (0,5-1,9)	1,3 (0,7-2,2)	0,9 (0,5-1,5)	0,7 (0,4-1,3)
Oleme vaadanud multfilme	0,97 (0,5-1,9)	0,9 (0,5-1,8)	0,5 (0,6-2,3)	1,1 (0,6-2,0)	1,0 ()	0,8 (0,4-1,3)	1,0 (0,6-1,7)

* võrreldes vanusegrupiga 35-49 aastat [#] võrreldes tööstaažiga kuni 6-25 aastat